

«زن و مطالعات خانواده»

سال هجدهم، شماره شصت و پنجم، پاییز ۱۴۰۳

ص ص: ۹۷-۱۳۰

مطالعه تطبیقی توانمندسازی سیاسی زنان در کشورهای قفقاز جنوبی از سال ۲۰۰۶-۲۰۲۱ توسط یک شاخص جهانی جدید

محمد شهرتی فر، نادر بهلولی، مجتبی رمضانی، حسین عماری

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۵/۱۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۳/۳۰

چکیده

توانمندسازی سیاسی زنان یک فرآیند اجتماعی برای توسعه و پیشرفت جوامع است و به طور فزاینده ای برای دولت های مدرن حیاتی شناخته می شود. محققان و دانشمندان به طور یکسان بین توانمندسازی سیاسی زنان و نتایج آن برای زنان، کودکان و همچنین برای کل جامعه، پیوندهای ناگسستنی می بینند. در این مقاله از روش کیفی با رویکرد تطبیقی استفاده شده است. مطالعه تطبیقی با استفاده از روش توصیفی - تحلیلی بوده و جمع آوری منابع به روش اسنادی است. گام نخست توصیف پدیده مورد مطالعه است که در مطالعات اسنادی بازنمایی شده است و در گام دوم فرآیند مقایسه و تطبیق و استخراج وجوه تفاوت و تشابه طی شده است. یافته ها نشان دهنده حرکت بدون افت و خیز جمهوری آذربایجان در زمینه توانمندسازی سیاسی زنان می باشد، این کشور وضعیت خود را از سال ۲۰۰۶ تا ۲۰۲۱ در این حوزه بدون تغییر حفظ کرده است هرچند رشد قابل توجهی نداشته اما کاهش چشمگیری نیز مشاهده نمی شود. کشور ارمنستان روند رو به رشد خود را از سال ۲۰۰۶ آغاز نموده و در سال ۲۰۲۰ توانسته است علی رغم بحران های سیاسی داخلی و شکست در جنگ قره باغ، گرجستان را پشت سر قرار دهد.

واژگان کلیدی: توانمندسازی سیاسی زنان، دموکراسی، توسعه سیاسی، برابری جنسیتی،

شاخص V-DEM

دانشجوی دکتری مدیریت دولتی گرایش تطبیقی و توسعه، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران.

استادیار گروه مدیریت، واحد بنابدانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران (نویسنده مسئول)

nader.bahlooli@gmail.com

استادیار گروه مدیریت، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران.

استادیار گروه مدیریت، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران.

مقدمه

زنان نیمی از جمعیت جهان را تشکیل می دهند. (Awoa, ۲۰۲۲) توانمندسازی سیاسی زنان^۱ به طور فزاینده ای برای دولت های مدرن حیاتی شناخته می شود. محققان و دانشمندان به طور یکسان بین توانمندسازی سیاسی زنان و نتایج آن برای زنان، کودکان و همچنین برای کل جامعه، پیوندهای ناگسستگی می بینند. (Sundstrom, Paxton, Wang, & Lindberg, ۲۰۱۷) مشارکت متوازن زنان با مردان (در سیاست) یکی از اهداف بنیادین دموکراسی و حقوق بشر مدرن است. از این روی، در اسناد متعدد بینالمللی پیرامون رفع تبعیض در برابر زنان بحث شده و دولت ها را مکلف نموده تا در زمینه توانمندسازی سیاسی زنان تلاش نمایند. (Fathi & Nabilrahimi, ۲۰۲۱) زنان اغلب در طول تاریخ به دلیل مردسالاری حاکم بر جوامع، نادیده گرفته شده اند و در محدودیت بسر می بردند، با این حال، تاریخ مملو از زنانی است که از این درک سنتی سرپیچی کرده و زندگی خود را وقف نوآوری و فعالیت های خلاقانه نموده و به توسعه جامعه به نوبه خود کمک کرده اند. (Dahlum, Knutsen, & Mechkova, ۲۰۲۲) زنان مبتکر در طول تاریخ با موفقیت ها و دشواری هایی روبرو بوده اند، از دانشگاه ها و جوامع آکادمیک کنار گذاشته شده اند، پس از ازدواج مجبور به کناره گیری از عنوان دانشمند شده اند و یا دستاوردهای خود را به همکاران مرد خود نسبت داده اند. (Tsjeng, ۲۰۱۸) اگرچه تبعیض جنسیتی منحصر به فرد نیست، اما از لحاظ تاریخی، منعکس کننده محرومیت زنان و شیوه های تبعیض آمیز، در زندگی سیاسی آنهاست. اگر زنان با این نوع محرومیت ها و تبعیض ها مواجه نمی شدند، جهان چگونه به نظر می رسید؟

توانمندسازی سیاسی زنان از ایجاد سیاست هایی حمایت می کند که به بهترین وجه بتواند از برابری جنسیتی و اختیارات زنان در دو حوزه دولتی و خصوصی حمایت کند. (Craven, ۲۰۰۰) با گنجانیدن نمایندگی سیاسی زنان و توانمندسازی سیاسی زنان و دختران در پنجمین هدف از اهداف توسعه پایدار، توانمندسازی سیاسی زنان موضوعی با اولویت مهم در همکاری های توسعه بین المللی بشمار می رود. (Mosedale, ۲۰۱۴) با در نظر گرفتن این مساله، کشورها به شدت سیاست هایی را برای تسهیل توانمندسازی زنان در حوزه های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی دنبال می کنند. (Ghosh, ۲۰۲۲) از این روی موضوع توانمندسازی سیاسی زنان مورد توجه ذینفعان مختلفی مانند سازمان های مدافع حقوق بشر، پژوهشگران مطالعات توسعه و یا مقامات دولتی است. (Hanmer & Klugman, ۲۰۱۶)

^۱ Political empowerment of women

این مقاله از شاخص جدیدی بنام شاخص توانمندسازی سیاسی زنان^۲ که بر بسیاری از محدودیت‌های قبلی غلبه دارد، استفاده می‌کند. شاخص جدید حاصل پروژه ای در موسسه انواع دموکراسی^۳ به مدیریت دکتر استفن آی. لیندبرگ^۴ می‌باشد. موسسه انواع دموکراسی، یک موسسه تحقیقاتی مستقل است که در سال ۲۰۱۴ تأسیس شده است. ستاد مرکزی این موسسه در گروه علوم سیاسی، دانشگاه گوتنبرگ^۵ سوئد مستقر می‌باشد. این پروژه بین پنج اصل سطح بالای دموکراسی یعنی انتخابی، لیبرال، مشارکتی، مشورتی و برابری طلبی تمایز قائل می‌شود و داده‌ها را برای سنجش این اصول جمع‌آوری می‌کند و بر اساس داده‌های بدست آمده، گزارشی سالانه از دموکراسی را منتشر می‌کند که وضعیت دموکراسی در جهان را توصیف می‌نماید. گزارشات مربوط به دموکراسی، مجموعه داده‌ها، مقالات علمی و سایر دستاوردها در وب سایت موسسه بصورت رایگان بارگذاری می‌شود. این موسسه، توانمندسازی سیاسی زنان را با دامنه مکانی و زمانی قابل توجه از سال میلادی ۱۹۰۰ تاکنون در ۱۷۳ کشور جهان مورد بررسی قرار داده است. هدف این شاخص، مفهوم‌سازی، عملیاتی‌سازی و اندازه‌گیری توانمندسازی سیاسی زنان در دوره‌های زمانی وسیع در بسیاری از کشورهای جهان است. شاخص توانمندسازی سیاسی زنان شامل سه زیر بعد با عناوین آزادی‌های مدنی زنان، مشارکت زنان در جامعه مدنی و مشارکت سیاسی برای زنان می‌باشد. هر زیرشاخص به عنوان یک صفت پنهان، از چندین شاخص مستقل ساخته شده و با تحلیل عاملی بیزی^۶ تخمین زده می‌شود که امکان ارزیابی عدم قطعیت و خطا را فراهم می‌کند. این شاخص بر اساس ارزیابی‌های بیش از ۲۶۰۰ کارشناس تهیه شده است که رتبه‌بندی‌های ترتیبی را برای ده‌ها شاخص ارائه کرده‌اند که با استفاده از مدل‌سازی تئوری پاسخ آیت‌های بیزی، جمع‌آوری شده‌اند تا هم قابلیت اطمینان و هم قابل مقایسه بودن را تضمین نمایند. (Penstein, Tzelgov, & Wang, ۲۰۲۱)

تحول‌های انقلابی در اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی^۷ فرصت و امید بسیاری برای آزادی زنان، اشتغال زنان، مشارکت سیاسی آنان و حمایت از مادران و کار در خانه ایجاد کرده بود، اما در عمل مساله زن حل نشده باقی ماند و وضعیت زنان بهبود نیافت. در دوران استالین^۸ ادعا شد مساله زن در کشور شوروا حل شده است و سازمان‌های مربوط به احقاق حقوق زنان را تعطیل نمودند. اما در دوران پس از استالین این ادعا تکذیب شد. در دوران خروشچف^۹ اعلام شد که باید برای

^۲ WPEI

^۳ V-Dem Institute

^۴ Stefan I. Lindberg

^۵ University of Gothenburg

^۶ Bayesian factor analysis

^۷ CCCP

^۸ Stalin

^۹ Khrushchev

احقاق حقوق زنان تلاش نمود، در زمان برژنف^{۱۰}، آندروپف^{۱۱} و چرننکو^{۱۲} مجدداً گفته می‌شد که مساله زن حل شده است. سرانجام در دوره گورباچف^{۱۳} در پرتو آزادی های بدست آمده ناشی از اجرای گلاسنوست^{۱۴}، حل نشدن مساله زن در اتحاد شوروی بطور فراینده ای مطرح گردید. در سال های پایانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی اجرای این سیاست ها رو به کاهش رفته و کم رنگ شد. (Ataai & Zangeneh, ۲۰۲۱) با فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی کشورهای جدیدی پا به عرصه نظام بین الملل گذاشتند که سه کشور جمهوری آذربایجان، ارمنستان و گرجستان در منطقه قفقاز از جمله این کشورها می باشند. کشورهای قفقاز هم اکنون در شمار کشورهای در حال توسعه محسوب می شوند. (Soraya, ۲۰۱۰)

مطالعه تطبیقی وضعیت توانمندسازی سیاسی زنان در کشورهای قفقاز جنوبی را انتخاب کردیم و وضعیت آنها را از سال ۲۰۲۱-۲۰۰۶ توسط شاخص جهانی جدید مورد ارزیابی قرار دادیم تا بعنوان کشورهای همسایه و نزدیک ایران از وضعیت آنها مطلع شویم تا در آینده برای مقایسه وضعیت توانمندسازی سیاسی زنان در ایران مورد استفاده قرار گیرد، حال پرسش اصلی این پژوهش این است که وضعیت زنان از منظر توانمندسازی سیاسی در کشورهای قفقاز جنوبی در پانزده سال اخیر نسبت به هم چگونه بوده است؟

سوالات

- ۱- کدام یک از کشورهای حوزه قفقاز جنوبی در حوزه توانمندسازی سیاسی زنان موفق تر عمل کرده است؟
- ۲- روند توانمندسازی سیاسی زنان در کشورهای حوزه قفقاز جنوبی طی سال های ۲۰۰۶-۲۰۲۱ به چه شکلی است؟

روش تحقیق

این مطالعه از نوع کمی بوده و با رویکرد تطبیقی انجام گرفته است. تطبیق و مقایسه به عملی اطلاق می شود که در آن دو یا چند پدیده را در کنار هم قرار داده، به منظور یافتن وجوه اختلاف و تشابه آنها را مورد تجزیه تحلیل قرار دهیم. ایساک کندل^{۱۵} معتقد است هدف مطالعات تطبیقی رسیدن به یک بینش فلسفی است تا محقق را قادر سازد تا دست به انتخاب اصلح بزند. به هر حال روش مشترک در مطالعات تطبیقی استخراج وجوه اختلاف و تشابه نظام های مختلف بوده و

^{۱۰} Brezhnev

^{۱۱} Andropov

^{۱۲} Cherenkov

^{۱۳} Gorbachev

^{۱۴} Glasnost

^{۱۵} Isaac Kendall

نقطه اشتراک بیشتر روش های مطالعه تطبیقی شامل دو گام اساسی است. گام نخست، توصیف پدیده و گام دوم، مقایسه و تطبیق و تدوین تفاوت ها و شباهت ها. (zaker salehi, ۲۰۱۶) در رویکردهای جدید عمدتاً به روش تطبیقی به مثابه بک لنز نگریسته می شود که می توان با آن دور یا نزدیک را هم زمان مشاهده کرد و مستمراً موقعیت خود را نسبت به دیگران سنجید. در مقاله حاضر جهت گردآوری اطلاعات از روش اسنادی بهره گیری شده است و در بخش مطالعه وضع موجود کشورهای حوزه قفقاز جنوبی نیز با مراجعه به وب سایت های معتبر اشاره شده در قسمت مراجع و منابع اطلاعات و داده های تفصیلی اخذ و مورد مطالعه قرار گرفته است. در عمل از روش نمونه در دسترس متعلق به سه کشور حوزه قفقاز جنوبی استفاده شده است.

ادبیات و چهارچوب نظری

زنان در اقصی نقاط جهان نسبت به مردان حضور کمتری در سیاست دارند. (Arvate, Sergio Firpo, & Pieri, ۲۰۲۰) تمرکز ما بر توانمندسازی سیاسی زنان است. سیاست عرصه تصمیم گیری اجتماعی است. (Sundstrom, Paxton, Wang, & Lindberg, ۲۰۱۷) نقش زنان در روند توانمندسازی سیاسی، نقشی دو وجهی است به طوریکه از یک طرف، آنها نیمی از جمعیت هر جامعه را به خود اختصاص داده اند و از طرفی یک عامل اساسی برای مشارکت سیاسی و توسعه سیاسی هستند به نحوی که می توانند نقش موثری در تعیین سرنوشت سیاسی جامعه ایفا کنند، طبیعی است که افزایش مشارکت سیاسی در هر جامعه ای نشانگر کاهش بی تفاوتی افراد آن جامعه نسبت به سرنوشت سیاسی و حرکت جامعه به سمت توسعه سیاسی خواهد بود، بالطبع مشارکت سیاسی زنان در تقویت و یا تضعیف نظام سیاسی اثر قاطعی دارد، اگر یک نظام سیاسی حاکم بر جامعه مورد تایید جامعه باشد مشارکت سیاسی منجر به تقویت نظام سیاسی می شود و برعکس این موضوع نیز صادق است. آنچه غیرقابل انکار است نیمی از مجموعه دارایی های انسانی جامعه است که نزد زنان می باشد لذا توانمندسازی سیاسی زنان نه تنها برای حفظ مصالح سیاسی زنان مفید است که مهمتر از آن در جهت حفظ منافع جامعه نیز اثر مستقیمی خواهد داشت. هیچ جامعه ای و هیچ کشوری نمی تواند خود را در مسیر توسعه سیاسی فرض کند مگر اینکه به حقوق سیاسی زنان توجه اساسی داشته باشد. (Khosravi, Deshayar, & Abtahi, ۲۰۱۱) سه نوع دیدگاه نسبت به فعالیت سیاسی زنان وجود دارد که عبارتند از: دیدگاه ساختی، دیدگاه وضعیتی و دیدگاه کارکردی. دیدگاه ساختی؛ تأکید می کند که زنان در بزرگسالی موانع ساختی را در تمایل خود به فعالیت سیاسی تجربه می کنند. تفاوت های جنسی در امور سیاسی در دوره ی کودکی بروز نمی کند، بلکه تفاوت وقتی ظاهر می شود که مجموعه ی نقش زن در خانواده تغییر می یابد. دیدگاه وضعیتی؛ معتقد است از آنجا که زنان در امور خانه و خانواده درگیر شده اند، فرصت کمتری برای فعالیت سیاسی دارند و یا به دلیل تجربه ی اندک سیاسی کمتر به

آن توجه نشان می دهند. زنان به دلیل تأکید جامعه بر حفظ و نگهداری کیان خانواده ارتباط کمتری با فعالیت سیاسی که اساساً امری بیرونی است، دارند. دیدگاه کارکردی؛ کارکرد زنان را به امور خانوادگی محدود دانسته و بر این باور است که واگذاری نقش اقتصادی و سیاسی به زنان سبب تخریب کارکردهای کنونی جامعه می شود. به عقیده ی پارسنز^{۱۶} زنان در خانواده نقش عاطفی ایفا می کنند و از آنجا که آزادی زنان از خانواده به آشفتگی جامعه منجر می شود، کارکردی ندارد. امروزه سهم کردن زنان در قدرت و توسعه نه امری از سر اختیار، بلکه یک امر ضروری و حتی اجباری است. توجه به منافع عینی سرمایه گذاری روی زنان، تلاش برای ارتقا و افزایش مشارکت سیاسی زنان را به مسئولیتی همگانی مبدل می کند. (Nazari, Hoseini, Emamjomeh, ۲۰۱۴) تغییرات در توانمندسازی سیاسی زنان، فرآیند های آهسته ای هستند که اندازه گیری دقیق آنها ناگزیر دشوار است از این روی ملاحظات نظری نشان می دهد که جهت بررسی متغیرهای مورد علاقه، نیازمند اطلاعات گسترده ای هستیم. (Dahlum, Knutsen, ۲۰۲۲) ما توانمندسازی سیاسی زنان را در سه بخش الف- آزادی های مدنی زنان ب- مشارکت زنان در جامعه مدنی و ج- مشارکت سیاسی زنان تعریف کردیم و مورد بررسی قرار دادیم. آزادی های مدنی زنان در چهار بخش آزادی رفت و آمد خانگی برای زنان، آزادی زنان از کار اجباری، به رسمیت شناختن حقوق مالکیت برای زنان و دسترسی زنان به عدالت مورد بررسی قرار گرفت. مشارکت زنان در جامعه مدنی در سه بخش آزادی بیان برای زنان، مشارکت زنان در سازمان های جامعه مدنی^{۱۷} و درصد روزنامه نگاران زن مورد بررسی قرار گرفت و مشارکت سیاسی زنان در دو بخش توزیع قدرت بر اساس جنسیت و تعداد قانون گذاران زن مورد بررسی قرار گرفت که در جدول شماره ۱ نشان داده شده است (Varities of democracy, ۲۰۲۱)

شاخص توانمندسازی سیاسی زنان

آزادی های مدنی زنان	آزادی رفت و آمد خانگی برای زنان آزادی زنان از کار اجباری به رسمیت شناختن حقوق مالکیت برای زنان دسترسی زنان به عدالت
مشارکت زنان در جامعه مدنی	آزادی بیان برای زنان مشارکت زنان در سازمان های جامعه مدنی درصد روزنامه نگاران زن
مشارکت سیاسی زنان	توزیع قدرت بر اساس جنسیت تعداد قانون گذاران زن

الف- شاخص آزادی های مدنی زنان

^{۱۶} Parsons

^{۱۷} CSO

سوال اصلی این شاخص اینست که آیا زنان توانایی تصمیم‌گیری در مسائل کلیدی زندگی خود را دارند؟ این شاخص در چهار بخش آزادی رفت و آمد خانگی برای زنان، آزادی زنان از کار اجباری، به رسمیت شناختن حقوق مالکیت برای زنان و دسترسی زنان به عدالت تشکیل یافته است. این شاخص با استفاده از تخمین‌های نقطه‌ای از مدل تحلیل عاملی بیزی از شاخص‌های آزادی رفت و آمد خانگی برای زنان (v2cldmvev)، آزادی از کار اجباری برای زنان (v2clslavef)، حقوق مالکیت برای زنان (v2clprptyw) و دسترسی به عدالت برای زنان (v2clacjstw) تشکیل شده است. برای اندازه‌گیری این شاخص، با این پرسش که آیا زنان قادر به تصمیم‌گیری در زمینه‌های حیاتی زندگی روزمره خود هستند یا خیر، ما این شاخص را ایجاد می‌کنیم که چهار مورد را که قبلاً اشاره گردید مورد بحث قرار داده است. بند «آزادی رفت و آمد خانگی برای زنان» میزان برخورداری زنان از آزادی رفت و آمد در داخل کشور را ارزیابی می‌کند. از کد نویسان خواسته شده است تا میزان امکان جابجایی آزادانه همه زنان در روز و شب، در معابر عمومی، در سراسر مناطق داخل کشور را ارزیابی کنند. شاخص «آزادی از کار اجباری برای زنان» نشان می‌دهد که آیا زنان بالغ از انواع کار اجباری آزاد هستند یا خیر. کار اجباری غیرارادی زمانی اتفاق می‌افتد که یک فرد بالغ نتواند شغلی را که می‌خواهد ترک کند نه به دلیل ضرورت اقتصادی بلکه به دلیل اجبار کارفرما قادر به ترک کار نباشد. این مورد اردوگاه‌های کار را شامل می‌شود، اما نه کار یا خدمت که بخشی از تعهدات عادی مدنی مانند خدمت اجباری نظامی را تشکیل می‌دهد. "حقوق مالکیت برای زنان" نشان می‌دهد که زنان تا چه حد از حق مالکیت خصوصی برخوردار هستند. مالکیت خصوصی شامل حق تملک، ارث بردن و فروش دارایی خصوصی از جمله زمین است. این سوال مربوط به حق مالکیت خصوصی است نه مالکیت واقعی اموال. متغیر «دسترسی زنان به عدالت» میزان برخورداری زنان از دسترسی برابر، ایمن و مؤثر به عدالت را می‌سنجد. مشخص می‌کند که زنان تا چه اندازه می‌توانند بدون خطری برای امنیت شخصی‌شان، پرونده‌های مورد نظر خود را در دادگاه مطرح کنند، محاکمه‌ها منصفانه است یا خیر و آیا زنان توانایی مؤثری برای احقاق حق خود را دارند یا نه، در صورتی که مقامات دولتی حقوق آنها را، از جمله حقوق وکیل، دفاع آزادانه و تجدیدنظر را نقض کنند. همه متغیرها بر اساس بررسی‌های کارشناسان بدست آمده اند و در مقیاس ترتیبی از صفر (عملاً هیچ زنی از حقوق برخوردار نیستند) تا چهار یا پنج (عملاً همه زنان از این حقوق برخوردار هستند) نمره گذاری می‌شوند. برای تمام سؤالات آزادی مدنی، پرسشنامه برای محققین روشن کرد که محدودیت‌های حقوق می‌تواند از جانب دولت (که ممکن است از نظر قانونی حقوق را محدود کند یا در اجرای آنها شکست بخورد) یا قوانین و رویه‌های عرفی؛ یا هنجارهای مذهبی یا اجتماعی بوده باشد که در جدول شماره ۲ نشان داده شده است. (Awoa, ۲۰۲۲)

مشخصه	عنوان
v2cldmovew	شاخص آزادی رفت و آمد خانگی برای زنان
v2clprptyw	شاخص آزادی زنان از کار اجباری
v2clslavef	شاخص به رسمیت شناختن حقوق مالکیت برای زنان
v2clacjstw	شاخص دسترسی زنان به عدالت

ب- شاخص مشارکت زنان در جامعه مدنی

سوال اصلی این شاخص اینست که آیا زنان توانایی ابراز وجود و تشکیل و شرکت در گروه های سیاسی را دارند؟ مشارکت زنان در جامعه مدنی در سه بخش آزادی بیان برای زنان، مشارکت زنان در سازمان های جامعه مدنی و درصد روزنامه نگاران زن مورد بررسی قرار می گیرد. این شاخص با گرفتن تخمین های نقطه ای از مدل تحلیل عاملی بیزی از شاخص های آزادی بیان برای زنان (v2cldiscw)، مشارکت زنان در سازمان های مدنی (v2csgender) و تعداد روزنامه نگاران زن (v2mefemjrn) تشکیل می شود. همانطوریکه گفته شد شاخص مشارکت زنان در جامعه مدنی را برای سنجش توانایی های زنان برای مشارکت آزادانه استفاده می کنیم. با توجه به بحث نظری فوق، این شاخص از نمرات عامل بر اساس مدلی مشتق شده است که سه آیتم فوق را با هم ترکیب می کند. این سه متغیر همگی بر اساس نتایج حاصل از بررسی های کارشناسان هستند. «آزادی بیان برای زنان» مشخص می کند که آیا زنان می توانند آشکارا در مورد مسائل سیاسی نظر دهند یا خیر، مشخص می کند که زنان تا چه اندازه می توانند در منازل خود و یا فضاهای عمومی (رستوران ها، حمل و نقل عمومی، در رویدادهای ورزشی، محل کار و غیره) بدون ترس از تحت پیگرد قرار گرفتن توسط دولت در بحث های خصوصی خود، در مورد مسائل سیاسی اظهار نظر کنند. این شاخص از صفر تا چهار کد گذاری شده است. «مشارکت زنان در سازمان های جامعه مدنی» تعیین می کند که آیا زنان از مشارکت در سازمان های جامعه مدنی منع می شوند یا خیر و آیا چنین سازمان هایی که به دنبال منافع زنان هستند مورد اعمال محدودیت قرار می گیرند یا خیر. متغیر نیز از صفر (تقریباً همیشه) تا چهار (تقریباً هرگز) کدگذاری شده است. متغیر «تعداد خبرنگاران زن» از کارشناسان خواسته است که درصد روزنامه نگاران در رسانه های مکتوب و مولتی مدیا را که زن هستند تخمین بزنند. بنابراین این متغیر به صورت درصد بیان می شود که در جدول شماره ۳ نشان داده شده است. (Awoa, ۲۰۲۲)

مشخصه	عنوان
v2cldiscw	شاخص آزادی بیان برای زنان
v2cldiscw	شاخص مشارکت زنان در سازمان های مدنی
v2mefemjrn	شاخص تعداد روزنامه نگاران زن

ج- شاخص مشارکت سیاسی زنان

سوال اصلی این شاخص اینست که آیا زنان به صورت رسمی در مناصب سیاسی حضور دارند؟ این شاخص از دو بخش توزیع قدرت بر اساس جنسیت و تعداد قانون گذاران زن تشکیل یافته است. این شاخص با گرفتن میانگین شاخص‌های قانون گذاران زن (v2lgfemleg) و توزیع قدرت بر اساس جنسیت (v2pepwrger) تشکیل می‌شود. برای مشارکت مؤثر زنان در تصمیم‌گیری سیاسی، بایستی آنها به تعداد کافی در مناصب رسمی سیاسی حضور داشته باشند. برای اندازه‌گیری میزان حضور زنان در مناصب رسمی سیاسی، حضور قانون گذاران زن و توزیع قدرت سیاسی را بر اساس جنسیت با همدیگر ترکیب می‌کند. متغیر «تعداد قانون گذاران زن» درصد اعضای مجلس را که زن هستند اندازه‌گیری می‌کند که در جدول شماره ۴ نشان داده شده است. (Awoa, ۲۰۲۲)

شاخص مشارکت سیاسی زنان

عنوان	مشخصه
شاخص تعداد قانون گذاران زن	v2lgfemleg
شاخص توزیع قدرت بر اساس جنسیت	v2pepwrger

بررسی وضعیت سیاسی کشورهای قفقاز جنوبی، ارمنستان، گرجستان و جمهوری آذربایجان
الف - ارمنستان

نام کامل این کشور جمهوری ارمنستان^{۱۸} می‌باشد و به تاریخ ۲۱ سپتامبر ۱۹۹۱ میلادی به استقلال دست یافته است. پایتخت این کشور ایروان^{۱۹} بوده و طبق آخرین سرشماری رسمی در سال ۲۰۲۱ دارای جمعیتی بالغ بر ۳۲۶۲۰۰۰ نفر می‌باشد، زبان رسمی آن ارمنی بوده و مساحتی بالغ بر ۲۹۸۰۰ کیلومتر مربع را دارا است. ارمنستان با نام رسمی جمهوری ارمنستان شامل ۱۱ استان، یکی از کشورهای منطقه قفقاز جنوبی است که از شمال با گرجستان، از شرق با جمهوری آذربایجان، از غرب با ترکیه و از جنوب با جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خودگردان نخجوان هم مرز است و توسط خشکی محاصره شده است. نام بومی این کشور در زبان ارمنی هایک^{۲۰} میباشد که در سده‌های میانه با افزودن پسوند فارسی ستان (به معنای سرزمین) به هایاستان تغییر یافت. بر اساس قانون اساسی مصوب پنجم ژوئیه سال ۱۹۹۵ و اصلاحات بعدی، رژیم سیاسی این کشور، جمهوری دموکراتیک و از سه قوه مستقل مجریه، مقننه و قضائیه تشکیل شده است. نهاد

^{۱۸} Republic of Armenia

^{۱۹} Yerevan

^{۲۰} Hike

اصلی قانونگذاری در این کشور مجلس ملی می باشد که در حال حاضر شامل ۱۳۲ کرسی است که وظایف و اختیارات آن به سه بخش قانونگذاری، نظارت و سازماندهی عملکرد و فعالیتهای مجلس تقسیم می شود. مجلس جمهوری ارمنستان در فروردین ماه ۱۳۹۷، آقای آرمن سرکیسیان^{۲۱} را به عنوان رئیس جمهور انتخاب کرده است. با توجه به انحلال پارلمان و برگزاری انتخابات زودهنگام پارلمانی در سی خرداد ۱۴۰۰، هم اکنون آقای نیکول پاشینیان^{۲۲} بعنوان کفیل نخست وزیر ارمنستان اداره امور کشور را بر عهده داشته و دیگر وزارتخانه ها نیز بصورت سرپرست یا کفیل موقت اداره می گردند. (Islamic Republic of Iran Ministry of Foreign Affairs, 2021)

ب- گرجستان

نام کامل این کشور جمهوری گرجستان می باشد و به تاریخ ۱۹۹۱ میلادی به استقلال دست یافته است. پایتخت این کشور تفلیس^{۲۳} بوده و طبق آخرین سرشماری رسمی در ژانویه سال ۲۰۲۱ دارای جمعیتی بالغ بر ۳'۷۲۸'۶۰۰ نفر می باشد، زبان رسمی آن گرجی بوده و مساحتی بالغ بر ۶۹'۷۰۰ کیلومتر مربع را دارا است. گرجستان یک جمهوری متمرکز نیمه ریاستی است و حکومت آن از طریق دموکراسی نیابتی انتخاب می شود.

گرجستان یکی از کشورهایی است که در هر دو قاره اروپا و آسیا قرار داشته و یکی از اهداف مقامات سیاسی این کشور، عضویت در اتحادیه اروپا و ناتو است؛ که گرجستان در حال حاضر عضو ناظر در اتحادیه اروپا و ناتو می باشد. (georgia.mfa.gov, ۲۰۲۱)

ج- جمهوری آذربایجان

جمهوری آذربایجان، بزرگ ترین کشور قفقاز واقع در قفقاز جنوبی می باشد که در شرق اروپا و آسیای غربی و در مجاورت دریای خزر قرار دارد. پایتخت و بزرگ ترین شهر این کشور، باکو و زبان رسمی آن، ترکی آذربایجانی است. اندکی پیش از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، کشور فعلی جمهوری آذربایجان، در روز ۳۰ اوت ۱۹۹۱ اعلام استقلال کرد. این کشور از جنوب با ایران ۶۸۹ کیلومتر، از غرب با ارمنستان ۹۹۶ کیلومتر و ترکیه ۱۷ کیلومتر، از شمال با گرجستان ۴۲۸ کیلومتر و روسیه ۳۳۸ کیلومتر مرز زمینی دارد. همچنین این کشور دارای ۷۱۳ کیلومتر مرز آبی با کشورهای ترکمنستان و قزاقستان در دریای خزر است. جمعیت آذربایجان ۱۰'۱۳۹'۰۰۰ نفر با اکثریت مسلمان (۹۷,۳٪) است. جمهوری آذربایجان، دارای یک حکومت متمرکز بوده و نظام سیاسی آن، جمهوری

^{۲۱} Armen Sarkisian

^{۲۲} Nikol Pashinyan

^{۲۳} Tbilisi

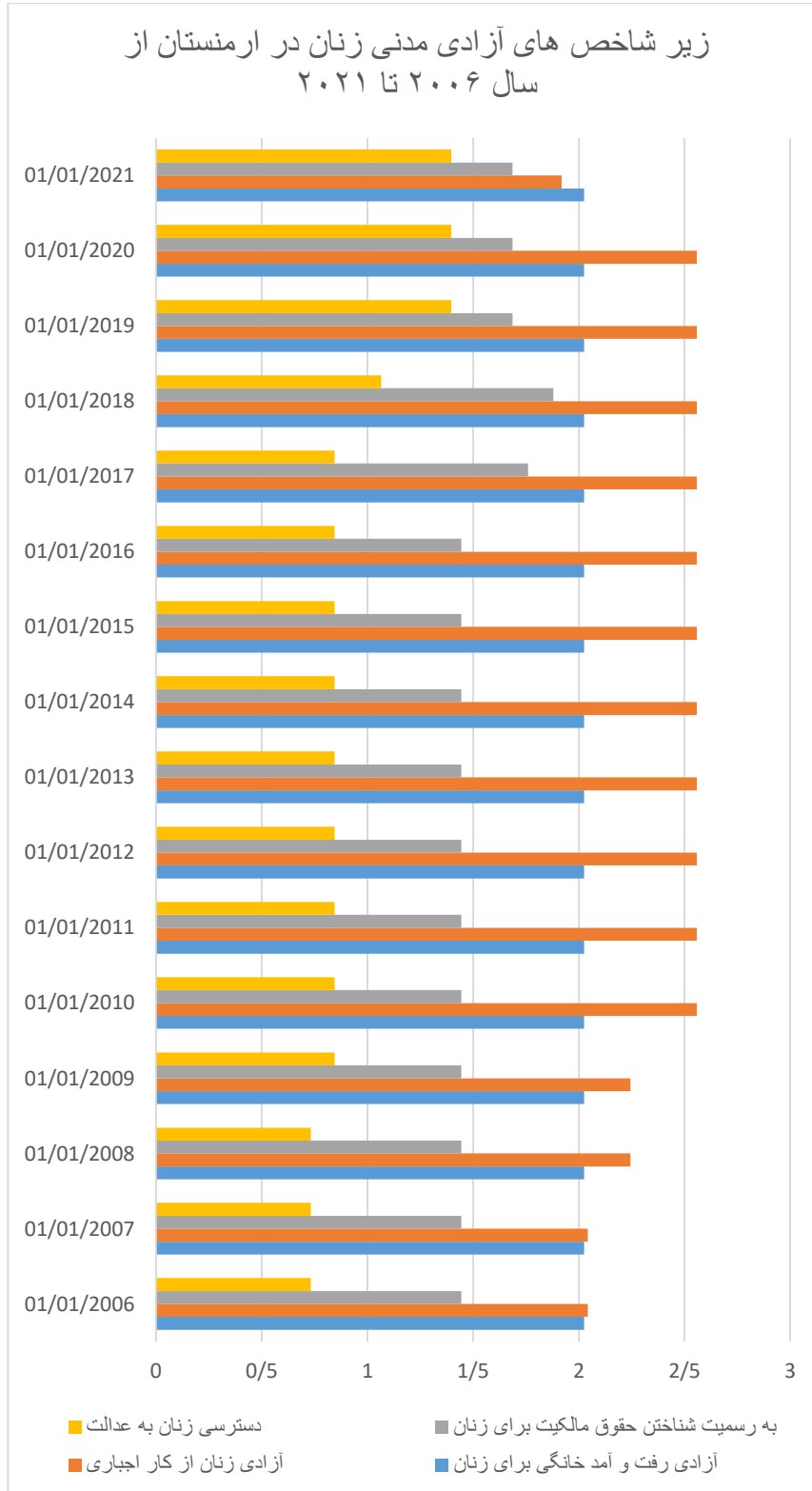
نیمه‌ریاستی است. حزب آذربایجان نوین از سال ۱۹۹۳ همواره قدرت را در دست داشته‌است. این حزب، متهم به انحصار قدرت، اقتدارگرایی و نقض حقوق بشر در آذربایجان از طریق سرکوب آزادی‌های سیاسی و مدنی و ایجاد محدودیت در خبررسانی است. با وجود این که ۹۷ درصد از شهروندان آذربایجانی، مسلمان هستند، اما حکومت این کشور، بر اساس قانون اساسی آذربایجان، یک حکومت سکولار است و هیچ دین رسمی نیز برای این کشور، تعریف نشده‌است. این کشور، یکی از ۶ سرزمین ترک‌نشین مستقل و از اعضای فعال شورای همکاری کشورهای ترک‌زبان و سازمان بین‌المللی فرهنگ ترکی است. آذربایجان با ۱۸۲ کشور دارای روابط سیاسی است و در ۳۸ سازمان و نهاد بین‌المللی از جمله سازمان ملل متحد، جنبش عدم تعهد، سازمان امنیت و همکاری اروپا، شورای اروپا و همچنین در برنامه مشارکت برای صلح ناتو، عضویت دارد. (azerbaijan.mfa.gov, 2021)

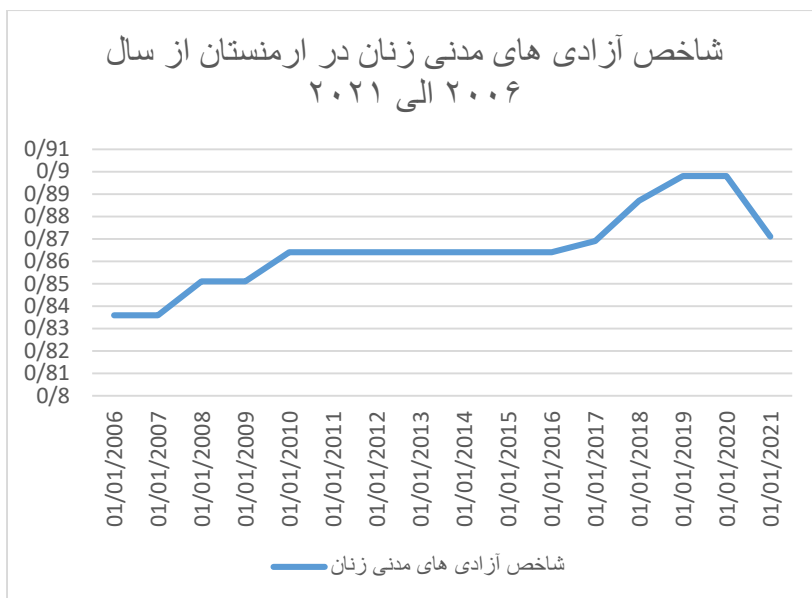
بررسی وضعیت توانمندسازی سیاسی زنان در ارمنستان از سال ۲۰۰۶ تا ۲۰۲۱

الف - شاخص آزادی مدنی زنان در ارمنستان

شاخص آزادی مدنی زنان در ارمنستان از چهار زیر شاخص آزادی رفت و آمد خانگی برای زنان، آزادی زنان از کار اجباری، به رسمیت شناختن حقوق مالکیت برای زنان و دسترسی زنان به عدالت تشکیل یافته است که در جدول شماره ۵ و شکل شماره ۱ و ۲ نشان داده شده است.

تاریخ	شاخص آزادی مدنی زنان در ارمنستان	v2cldmowew	v2clslavef	v2clprptyw	v2clacjstw
۲۰۰۶	۰.۸۳۶	۲,۰۲۵	۱.۴۴۴	۲,۰۴۳	۰.۷۳۲
۲۰۰۷	۰.۸۳۶	۲,۰۲۵	۱.۴۴۴	۲,۰۴۳	۰.۷۳۲
۲۰۰۸	۰.۸۵۱	۲,۰۲۵	۱.۴۴۴	۲,۲۴۴	۰.۷۳۲
۲۰۰۹	۰.۸۵۱	۲,۰۲۵	۱.۴۴۴	۲,۲۴۴	۰.۸۴۴
۲۰۱۰	۰.۸۶۴	۲,۰۲۵	۱.۴۴۴	۲,۵۵۹	۰.۸۴۴
۲۰۱۱	۰.۸۶۴	۲,۰۲۵	۱.۴۴۴	۲,۵۵۹	۰.۸۴۴
۲۰۱۲	۰.۸۶۴	۲,۰۲۵	۱.۴۴۴	۲,۵۵۹	۰.۸۴۴
۲۰۱۳	۰.۸۶۴	۲,۰۲۵	۱.۴۴۴	۲,۵۵۹	۰.۸۴۴
۲۰۱۴	۰.۸۶۴	۲,۰۲۵	۱.۴۴۴	۲,۵۵۹	۰.۸۴۴
۲۰۱۵	۰.۸۶۴	۲,۰۲۵	۱.۴۴۴	۲,۵۵۹	۰.۸۴۴
۲۰۱۶	۰.۸۶۴	۲,۰۲۵	۱.۴۴۴	۲,۵۵۹	۰.۸۴۴
۲۰۱۷	۰.۸۶۹	۲,۰۲۵	۱.۷۶	۲,۵۵۹	۰.۸۴۴
۲۰۱۸	۰.۸۸۷	۲,۰۲۵	۱.۸۷۹	۲,۵۵۹	۱.۰۶۵
۲۰۱۹	۰.۸۹۸	۲,۰۲۵	۱.۶۸۶	۲,۵۵۹	۱.۳۹۶
۲۰۲۰	۰.۸۹۸	۲,۰۲۵	۱.۶۸۶	۲,۵۵۹	۱.۳۹۶
۲۰۲۱	۰.۸۷۱	۲,۰۲۵	۱.۶۸۶	۱.۹۱۹	۱.۳۹۶

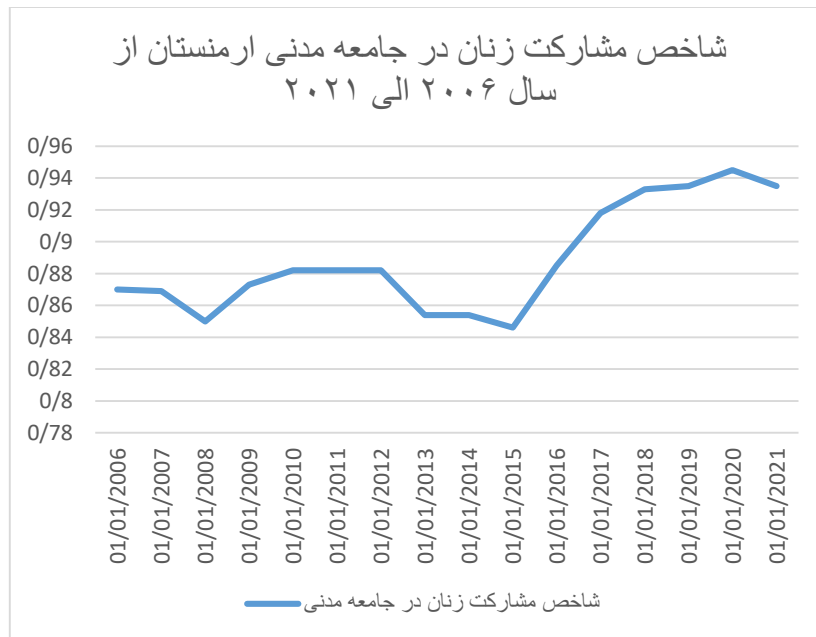
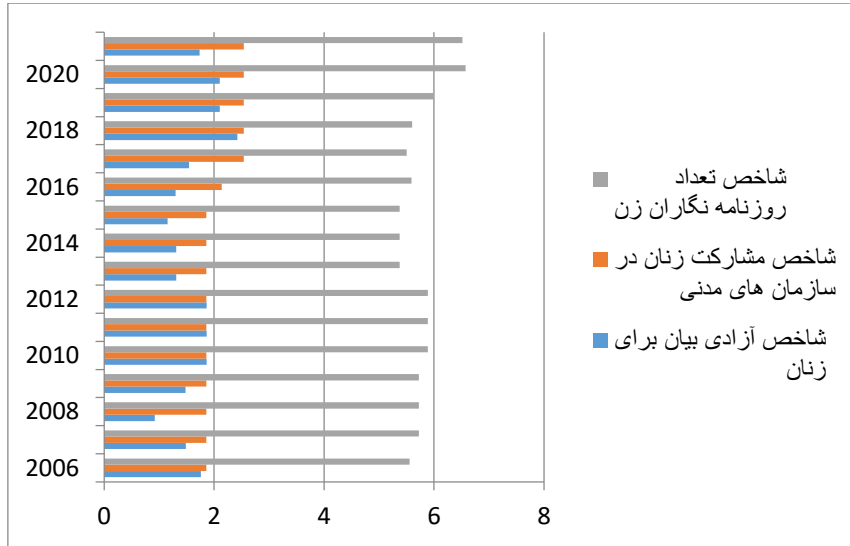

ب - شاخص مشارکت زنان در جامعه مدنی ارمنستان

شاخص مشارکت زنان در جامعه مدنی در ارمنستان از سه زیر شاخص آزادی بیان برای زنان، مشارکت زنان در سازمان های جامعه مدنی و درصد روزنامه نگاران زن تشکیل یافته است که در جدول شماره ۶ و شکل شماره ۳ و ۴ نشان داده شده است.

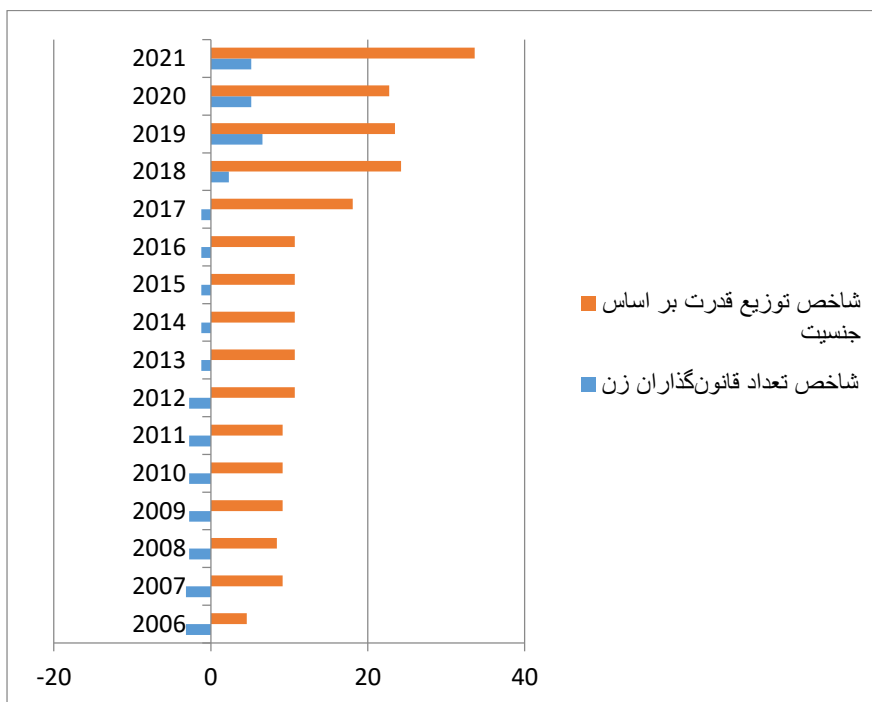
تاریخ	شاخص مشارکت زنان در جامعه مدنی در ارمنستان	v2cldiscw	v2csgender	v2mefemjrn
۲۰۰۶	۰.۸۷	۱.۷۶	۱.۸۵۹	۵۵.۵۵۶
۲۰۰۷	۰.۸۶۹	۱.۴۸۴	۱.۸۵۹	۵۷.۲۲۲
۲۰۰۸	۰.۸۵	۰.۹۲	۱.۸۵۹	۵۷.۲۲۲
۲۰۰۹	۰.۸۷۳	۱.۴۷۹	۱.۸۵۹	۵۷.۲۲۲
۲۰۱۰	۰.۸۸۲	۱.۸۶۳	۱.۸۵۹	۵۸.۸۸۹
۲۰۱۱	۰.۸۸۲	۱.۸۶۳	۱.۸۵۹	۵۸.۸۸۹
۲۰۱۲	۰.۸۸۲	۱.۸۶۳	۱.۸۵۹	۵۸.۸۸۹
۲۰۱۳	۰.۸۵۴	۱.۳۱۲	۱.۸۵۹	۵۳.۷۵
۲۰۱۴	۰.۸۵۴	۱.۳۱۲	۱.۸۵۹	۵۳.۷۵
۲۰۱۵	۰.۸۴۶	۱.۱۵۵	۱.۸۵۹	۵۳.۷۵
۲۰۱۶	۰.۸۸۵	۱.۳	۲.۱۳۹	۵۵.۸۷۵
۲۰۱۷	۰.۹۱۸	۱.۵۴۶	۲.۵۳۹	۵۵
۲۰۱۸	۰.۹۳۳	۲.۴۲۶	۲.۵۳۹	۵۶
۲۰۱۹	۰.۹۳۵	۲.۱۰۴	۲.۵۳۹	۶۰
۲۰۲۰	۰.۹۴۵	۲.۱۰۴	۲.۵۳۹	۶۵.۷۱۴
۲۰۲۱	۰.۹۳۵	۱.۷۳۹	۲.۵۳۹	۶۵.۱۶۷

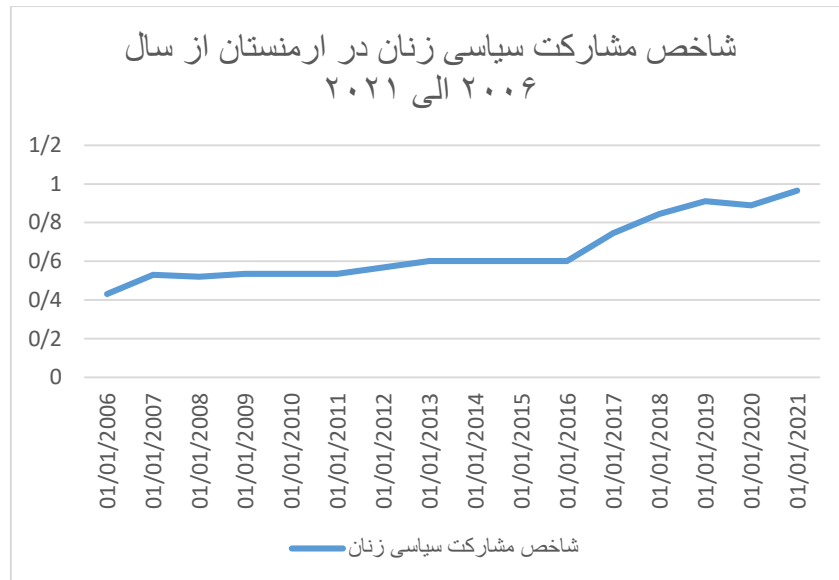

ج- شخص مشارکت سیاسی زنان در ارمنستان

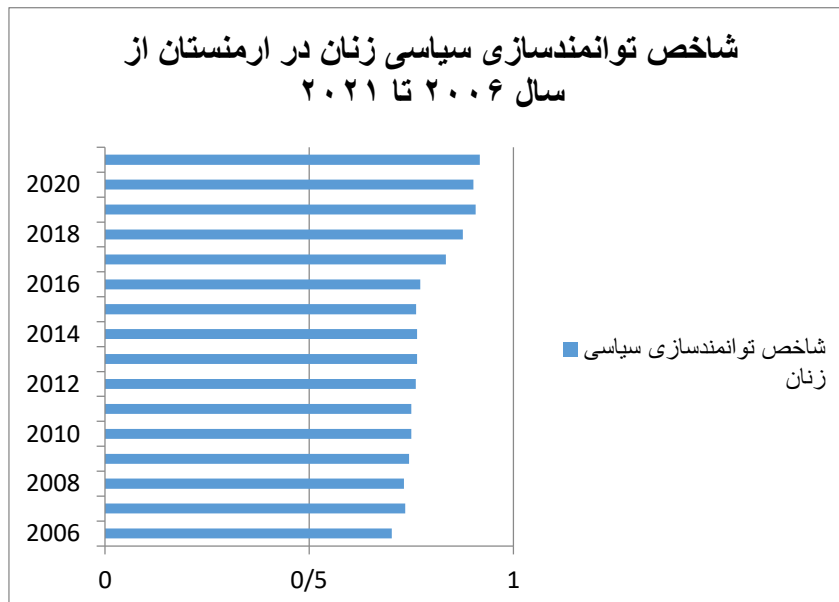
شخص مشارکت سیاسی زنان در ارمنستان از دو زیر شخص توزیع قدرت بر اساس جنسیت و تعداد قانون گذاران زن تشکیل یافته است که در جدول شماره ۷ و شکل شماره ۵ و ۶ نشان داده شده است.

تاریخ	شاخص مشارکت سیاسی زنان در ارمنستان	v2pepwrgen	v2lqfernleg
۲۰۰۶	۰.۴۳۲	-۰.۳۱۵	۴.۵۸
۲۰۰۷	۰.۵۳۱	-۰.۳۱۵	۹.۱۶
۲۰۰۸	۰.۵۲	-۰.۲۷۷	۸.۴
۲۰۰۹	۰.۵۳۶	-۰.۲۷۷	۹.۱۶
۲۰۱۰	۰.۵۳۶	-۰.۲۷۷	۹.۱۶
۲۰۱۱	۰.۵۳۶	-۰.۲۷۷	۹.۱۶
۲۰۱۲	۰.۵۶۹	-۰.۲۷۷	۱۰.۶۹
۲۰۱۳	۰.۶۰۲	-۰.۱۲۲	۱۰.۶۹
۲۰۱۴	۰.۶۰۲	-۰.۱۲۲	۱۰.۶۹
۲۰۱۵	۰.۶۰۲	-۰.۱۲۲	۱۰.۶۹
۲۰۱۶	۰.۶۰۲	-۰.۱۲۲	۱۰.۷
۲۰۱۷	۰.۷۴۶	-۰.۱۲۲	۱۸.۱
۲۰۱۸	۰.۸۴۴	۰.۲۲۹	۲۴.۲۴
۲۰۱۹	۰.۹۱	۰.۶۵۷	۲۳.۴۸
۲۰۲۰	۰.۸۹	۰.۵۱۵	۲۲.۷۳
۲۰۲۱	۰.۹۶۶	۰.۵۱۵	۳۳.۶۴

د- شاخص توانمندسازی سیاسی زنان در ارمنستان
 شاخص توانمندسازی سیاسی زنان در ارمنستان از سه زیر شاخص آزادی های مدنی زنان، مشارکت زنان در جامعه مدنی، مشارکت سیاسی زنان، تشکیل یافته است که در شکل شماره ۷ نشان داده شده است.

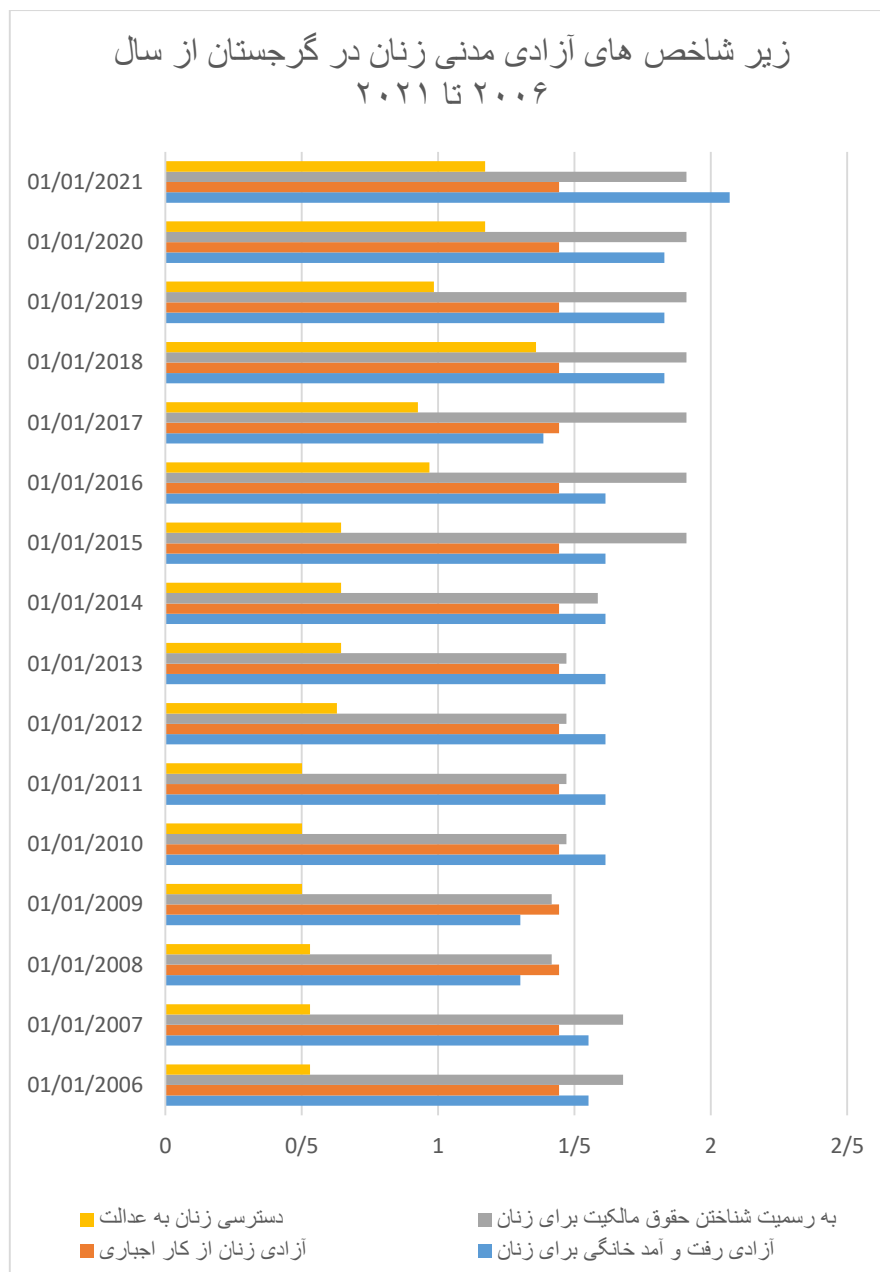
بررسی وضعیت توانمندسازی سیاسی زنان در گرجستان از سال ۲۰۰۶ تا

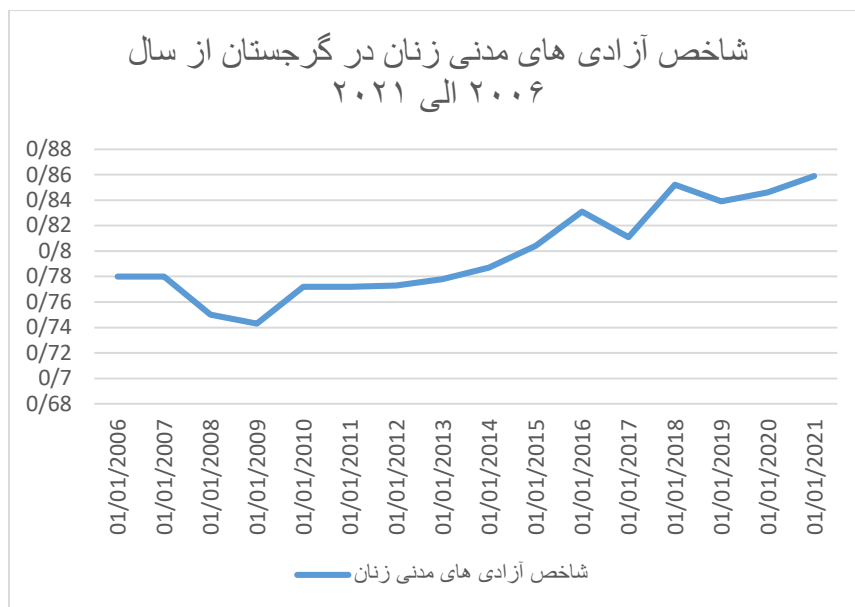
۲۰۲۱

الف - شاخص آزادی مدنی زنان در گرجستان

شاخص آزادی مدنی زنان در گرجستان از چهار زیر شاخص آزادی رفت و آمد خانگی برای زنان، آزادی زنان از کار اجباری، به رسمیت شناختن حقوق مالکیت برای زنان و دسترسی زنان به عدالت تشکیل یافته است که در جدول شماره ۸ و شکل شماره ۸ و ۹ نشان داده شده است.

تاریخ	شاخص آزادی مدنی زنان در گرجستان	v2cldmovew	v2cls slavef	v2clprptyw	v2clacjstw
۲۰۰۶	۰.۷۸	۱.۵۵۲	۱.۴۴۴	۱.۶۷۸	۰.۵۳۱
۲۰۰۷	۰.۷۸	۱.۵۵۲	۱.۴۴۴	۱.۶۷۸	۰.۵۳۱
۲۰۰۸	۰.۷۵	۱.۳۰۱	۱.۴۴۴	۱.۴۱۶	۰.۵۳۱
۲۰۰۹	۰.۷۴۳	۱.۳۰۱	۱.۴۴۴	۱.۴۱۶	۰.۵۰۱
۲۰۱۰	۰.۷۷۲	۱.۶۱۴	۱.۴۴۴	۱.۴۷۱	۰.۵۰۱
۲۰۱۱	۰.۷۷۲	۱.۶۱۴	۱.۴۴۴	۱.۴۷۱	۰.۵۰۱
۲۰۱۲	۰.۷۷۳	۱.۶۱۴	۱.۴۴۴	۱.۴۷۱	۰.۶۲۹
۲۰۱۳	۰.۷۷۸	۱.۶۱۴	۱.۴۴۴	۱.۴۷۱	۰.۶۴۴
۲۰۱۴	۰.۷۸۷	۱.۶۱۴	۱.۴۴۴	۱.۵۸۶	۰.۶۴۴
۲۰۱۵	۰.۸۰۴	۱.۶۱۴	۱.۴۴۴	۱.۹۱۱	۰.۶۴۴
۲۰۱۶	۰.۸۳۱	۱.۶۱۴	۱.۴۴۴	۱.۹۱۱	۰.۹۶۸
۲۰۱۷	۰.۸۱۱	۱.۳۸۶	۱.۴۴۴	۱.۹۱۱	۰.۹۲۶
۲۰۱۸	۰.۸۵۲	۱.۸۳	۱.۴۴۴	۱.۹۱۱	۱.۳۵۹
۲۰۱۹	۰.۸۳۹	۱.۸۳	۱.۴۴۴	۱.۹۱۱	۰.۹۸۵
۲۰۲۰	۰.۸۴۶	۱.۸۳	۱.۴۴۴	۱.۹۱۱	۱.۱۷۲
۲۰۲۱	۰.۸۵۹	۲.۰۶۹	۱.۴۴۴	۱.۹۱۱	۱.۱۷۲

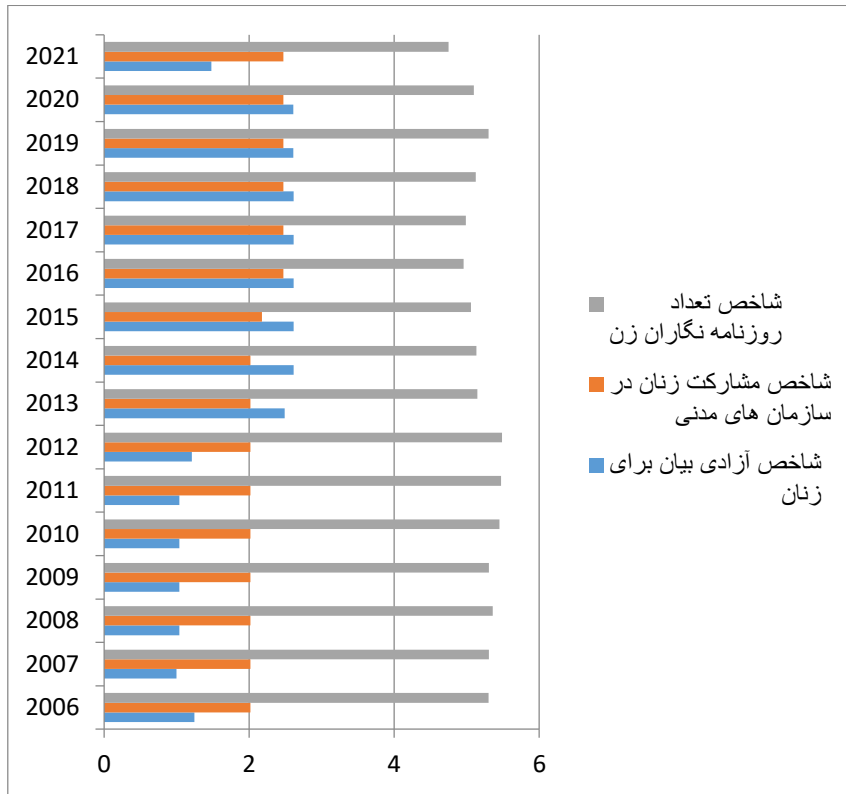

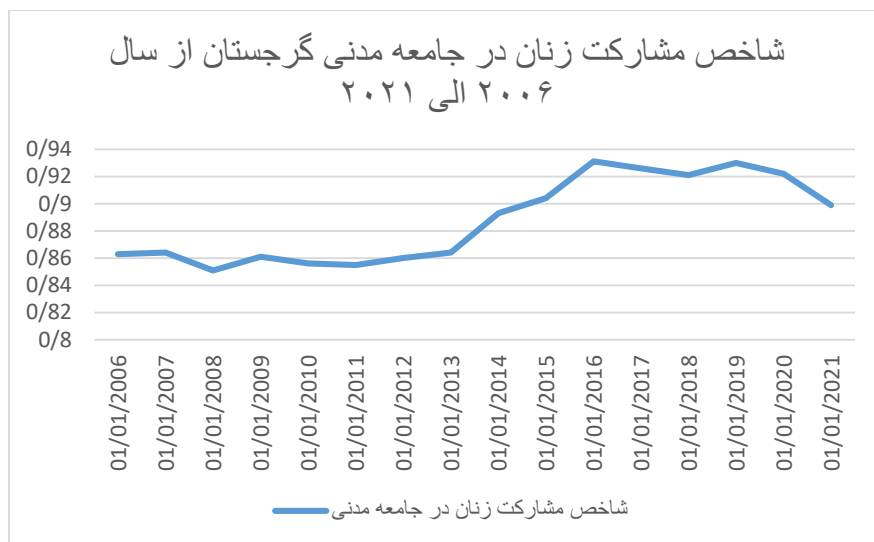
ب - شاخص مشارکت زنان در جامعه مدنی گرجستان

شاخص مشارکت زنان در جامعه مدنی در ارمنستان از سه زیر شاخص آزادی بیان برای زنان، مشارکت زنان در سازمان های جامعه مدنی و درصد روزنامه نگاران زن تشکیل یافته است که در جدول شماره ۹ و شکل شماره ۱۰ و ۱۱ نشان داده شده است.

تاریخ	شاخص مشارکت زنان در جامعه مدنی در گرجستان	v2cldiscw	v2csgender	v2mefemjrn
۲۰۰۶	۰.۸۶۳	۱.۲۴۴	۲۰.۱۷	۵۳
۲۰۰۷	۰.۸۶۴	۰.۹۹۶	۲۰.۱۷	۵۳.۰۷۷
۲۰۰۸	۰.۸۵۱	۱.۰۳۶	۲۰.۱۷	۵۳.۵۷۷
۲۰۰۹	۰.۸۶۱	۱.۰۳۷	۲۰.۱۷	۵۳.۰۷۷
۲۰۱۰	۰.۸۵۶	۱.۰۳۷	۲۰.۱۷	۵۴.۵
۲۰۱۱	۰.۸۵۵	۱.۰۳۷	۲۰.۱۷	۵۴.۷۱۴
۲۰۱۲	۰.۸۶	۱.۲۰۸	۲۰.۱۷	۵۴.۸۵۷
۲۰۱۳	۰.۸۶۴	۲.۴۸۹	۲۰.۱۷	۵۱.۴۵۵
۲۰۱۴	۰.۸۹۳	۲.۶۱۵	۲۰.۱۷	۵۱.۳۱۸
۲۰۱۵	۰.۹۰۴	۲.۶۱۵	۲۰.۱۷۸	۵۰.۶
۲۰۱۶	۰.۹۳۱	۲.۶۱۵	۲.۴۷۴	۴۹.۵۵۶
۲۰۱۷	۰.۹۲۶	۲.۶۱۵	۲.۴۷۴	۴۹.۸۸۹
۲۰۱۸	۰.۹۲۱	۲.۶۱۵	۲.۴۷۴	۵۱.۲۵
۲۰۱۹	۰.۹۳	۲.۶۰۷	۲.۴۷۴	۵۳
۲۰۲۰	۰.۹۲۲	۲.۶۰۷	۲.۴۷۴	۵۱
۲۰۲۱	۰.۸۹۹	۱.۴۸	۲.۴۷۴	۴۷.۵

جدول ۱

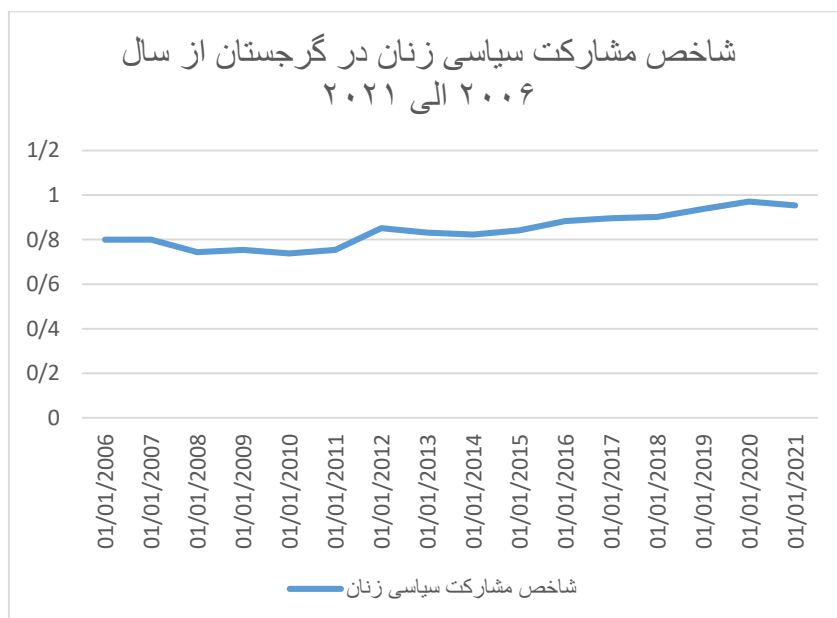
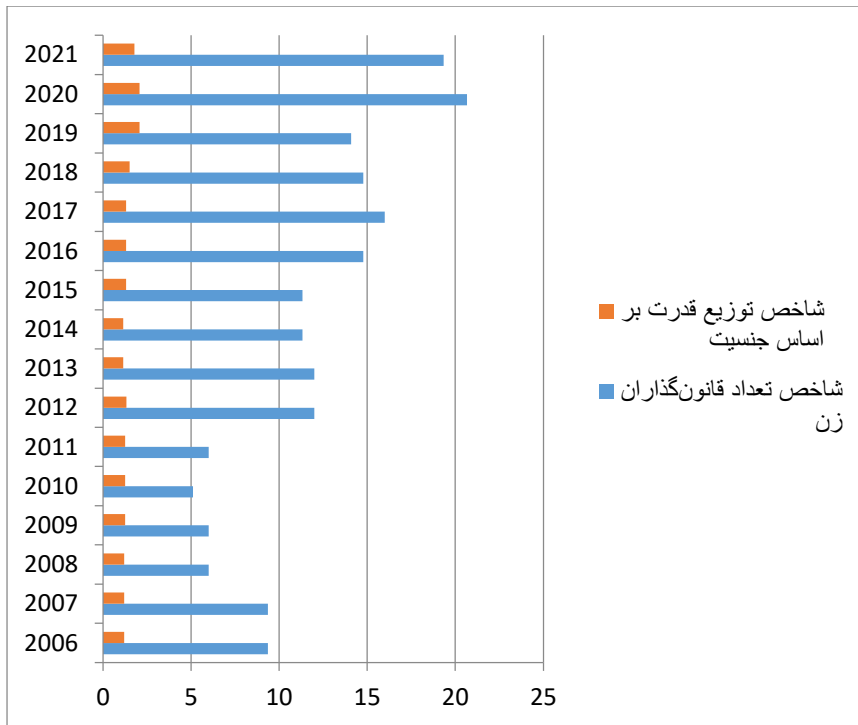

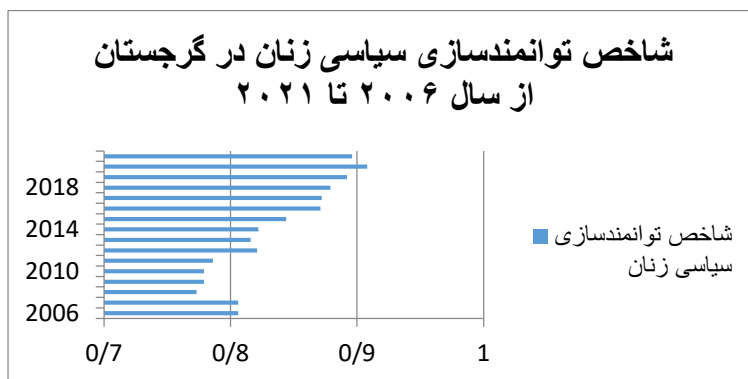
ج- شاخص مشارکت سیاسی زنان در گرجستان

شاخص مشارکت سیاسی زنان در گرجستان از دو زیر شاخص توزیع قدرت بر اساس جنسیت و تعداد قانون گذاران زن تشکیل یافته است که در جدول شماره ۱۰ و شکل شماره ۱۲ و ۱۳ نشان داده شده است.

تاریخ	شاخص مشارکت سیاسی زنان در گرجستان	v2pepwrgen	v2lgfernleg
۲۰۰۶	۰.۷۹۹	۱.۱۹۶	۹.۳۶
۲۰۰۷	۰.۷۹۹	۱.۱۹۶	۹.۳۶
۲۰۰۸	۰.۷۴۴	۱.۱۹۶	۶
۲۰۰۹	۰.۷۵۴	۱.۲۵۸	۶
۲۰۱۰	۰.۷۳۸	۱.۲۵۸	۵.۱۱
۲۰۱۱	۰.۷۵۴	۱.۲۵۸	۶
۲۰۱۲	۰.۸۵۲	۱.۳۳۱	۱۲
۲۰۱۳	۰.۸۳۱	۱.۱۵	۱۲
۲۰۱۴	۰.۸۲۲	۱.۱۵	۱۱.۳۳
۲۰۱۵	۰.۸۴۲	۱.۳۰۷	۱۱.۳۳
۲۰۱۶	۰.۸۸۳	۱.۳۰۷	۱۴.۷۷
۲۰۱۷	۰.۸۹۶	۱.۳۰۷	۱۶
۲۰۱۸	۰.۹۰۱	۱.۵	۱۴.۷۷
۲۰۱۹	۰.۹۳۷	۲.۰۷	۱۴.۰۹
۲۰۲۰	۰.۹۷	۲.۰۷	۲۰.۶۷
۲۰۲۱	۰.۹۵۳	۱.۷۸۵	۱۹.۳۳

د- شاخص توانمندسازی سیاسی زنان در گرجستان

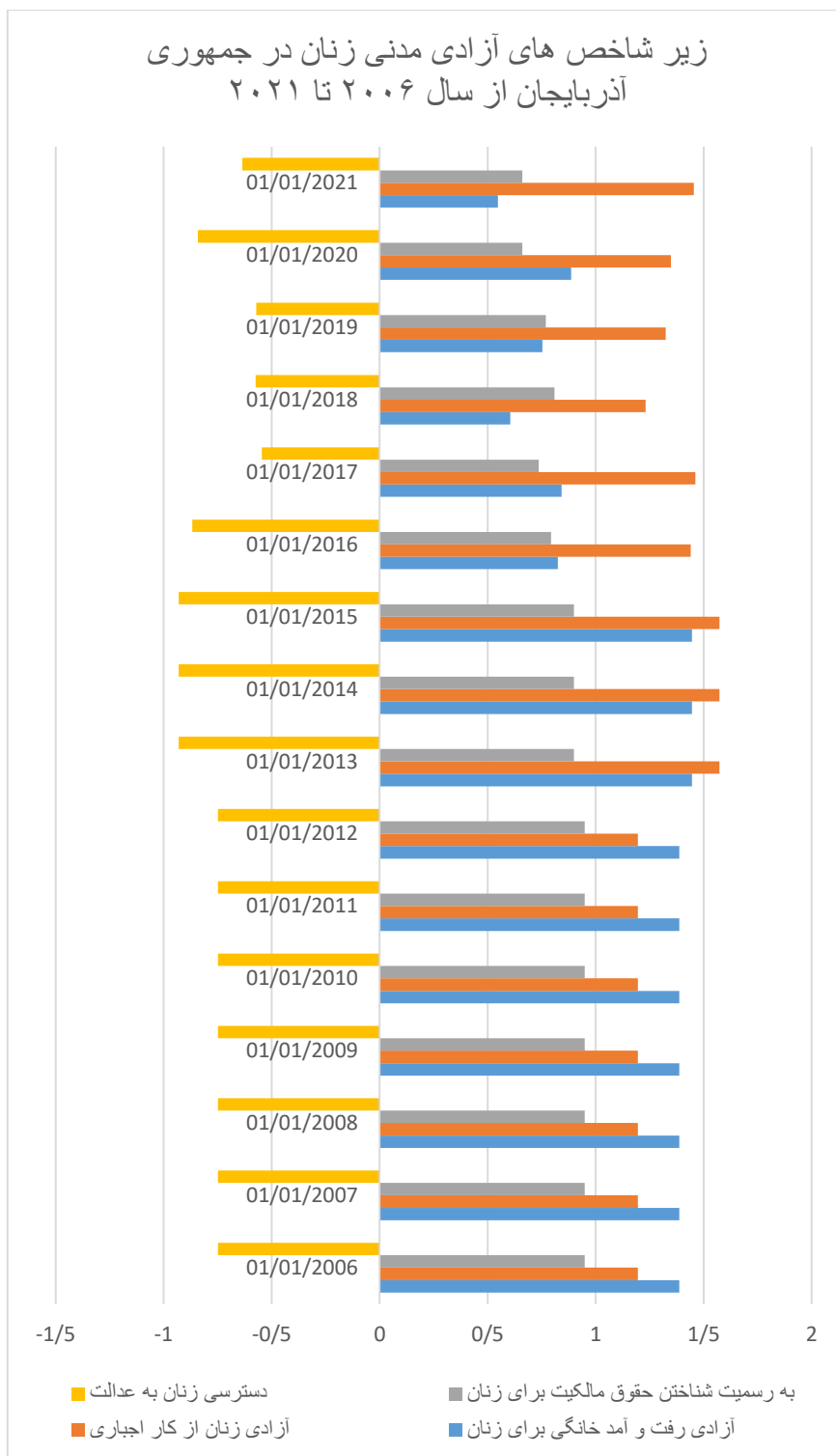
بررسی وضعیت توانمندسازی سیاسی زنان در جمهوری آذربایجان از سال

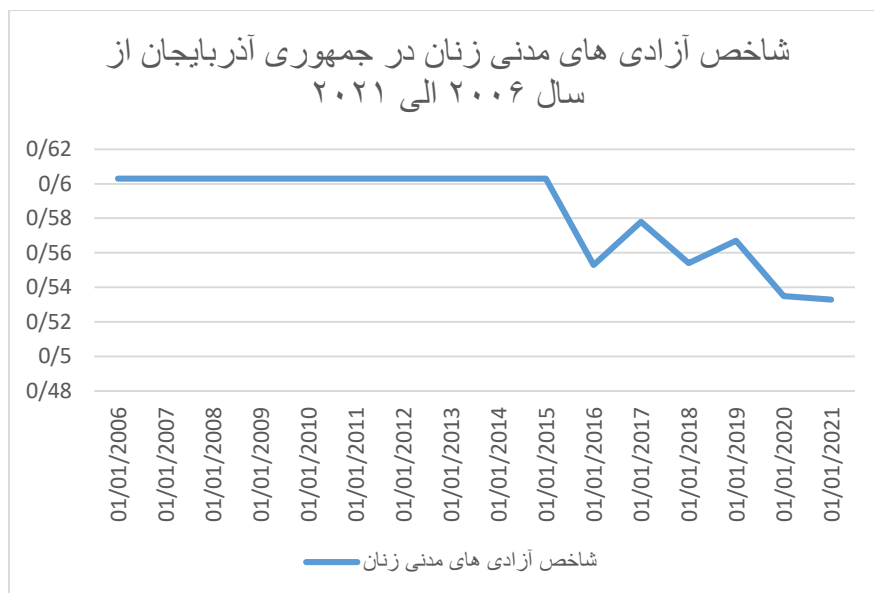
۲۰۰۶ تا ۲۰۲۱

الف - شاخص آزادی مدنی زنان در جمهوری آذربایجان

شاخص آزادی مدنی زنان در جمهوری آذربایجان از چهار زیر شاخص آزادی رفت و آمد خانگی برای زنان، آزادی زنان از کار اجباری، به رسمیت شناختن حقوق مالکیت برای زنان و دسترسی زنان به عدالت تشکیل یافته است که در جدول شماره ۱۱ و شکل شماره ۱۴ و ۱۵ نشان داده شده است.

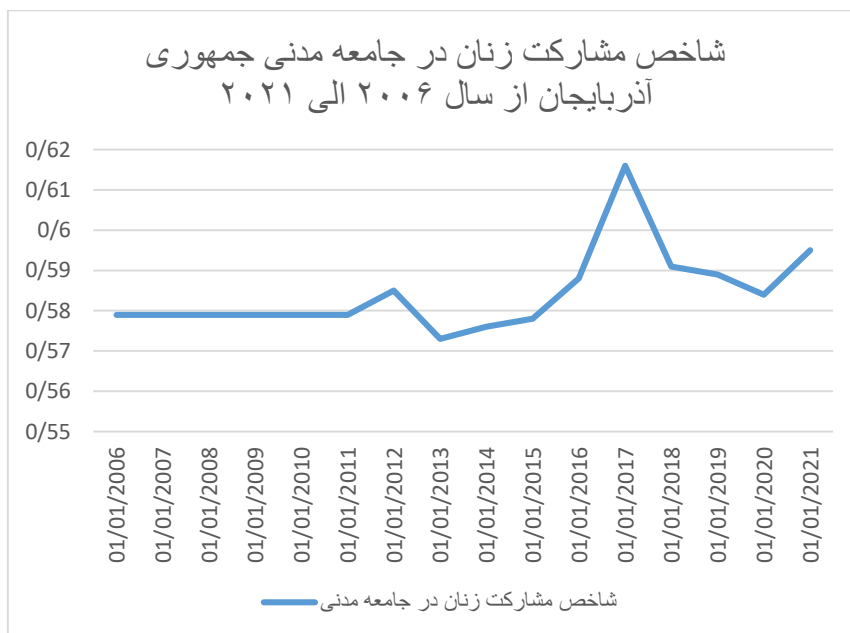
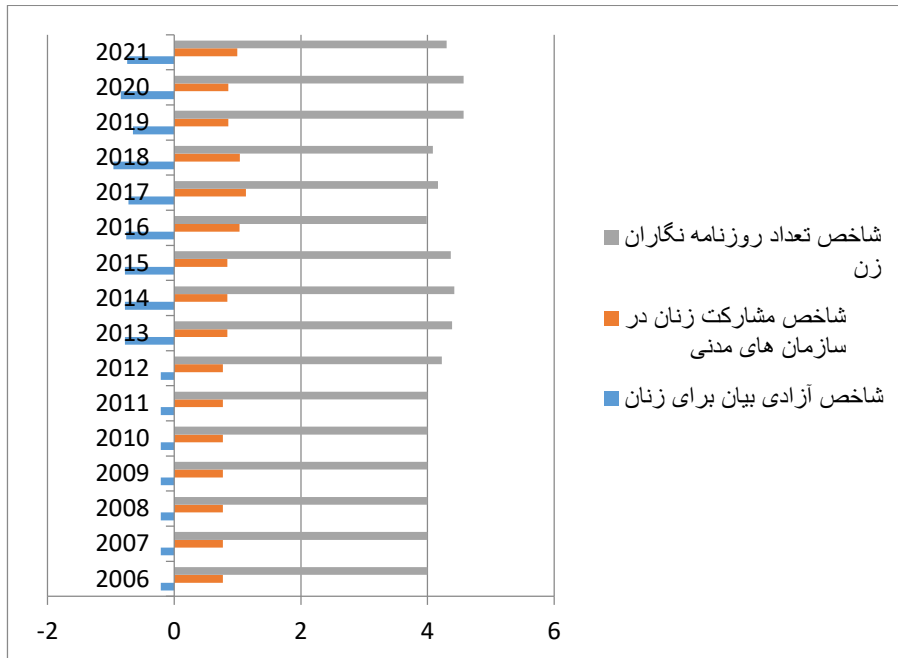
تاریخ	شاخص آزادی مدنی زنان در جمهوری آذربایجان	v2cldmovew	v2cls slavef	v2clprptyw	v2clacjstw
۲۰۰۶	۰.۷۸	۱.۵۵۲	۱.۴۴۴	۱.۶۷۸	۰.۵۳۱
۲۰۰۷	۰.۷۸	۱.۵۵۲	۱.۴۴۴	۱.۶۷۸	۰.۵۳۱
۲۰۰۸	۰.۷۵	۱.۳۰۱	۱.۴۴۴	۱.۴۱۶	۰.۵۳۱
۲۰۰۹	۰.۷۴۳	۱.۳۰۱	۱.۴۴۴	۱.۴۱۶	۰.۵۰۱
۲۰۱۰	۰.۷۷۲	۱.۶۱۴	۱.۴۴۴	۱.۴۷۱	۰.۵۰۱
۲۰۱۱	۰.۷۷۲	۱.۶۱۴	۱.۴۴۴	۱.۴۷۱	۰.۵۰۱
۲۰۱۲	۰.۷۷۳	۱.۶۱۴	۱.۴۴۴	۱.۴۷۱	۰.۶۲۹
۲۰۱۳	۰.۷۷۸	۱.۶۱۴	۱.۴۴۴	۱.۴۷۱	۰.۶۴۴
۲۰۱۴	۰.۷۸۷	۱.۶۱۴	۱.۴۴۴	۱.۵۸۶	۰.۶۴۴
۲۰۱۵	۰.۸۰۴	۱.۶۱۴	۱.۴۴۴	۱.۹۱۱	۰.۶۴۴
۲۰۱۶	۰.۸۳۱	۱.۶۱۴	۱.۴۴۴	۱.۹۱۱	۰.۹۶۸
۲۰۱۷	۰.۸۱۱	۱.۳۸۶	۱.۴۴۴	۱.۹۱۱	۰.۹۲۶
۲۰۱۸	۰.۸۵۲	۱.۸۳	۱.۴۴۴	۱.۹۱۱	۱.۳۵۹
۲۰۱۹	۰.۸۳۹	۱.۸۳	۱.۴۴۴	۱.۹۱۱	۰.۹۸۵
۲۰۲۰	۰.۸۴۶	۱.۸۳	۱.۴۴۴	۱.۹۱۱	۱.۱۷۲
۲۰۲۱	۰.۸۵۹	۲.۰۶۹	۱.۴۴۴	۱.۹۱۱	۱.۱۷۲

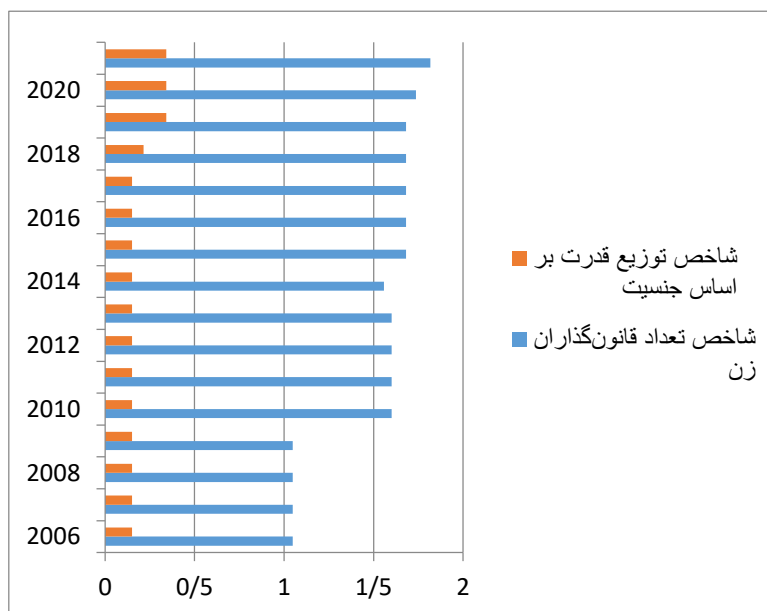
ب - شاخص مشارکت زنان در جامعه مدنی در جمهوری آذربایجان
 شاخص مشارکت زنان در جامعه مدنی در جمهوری آذربایجان از سه زیر شاخص آزادی بیان برای زنان، مشارکت زنان در سازمان های جامعه مدنی و درصد روزنامه نگاران زن تشکیل یافته است که در جدول شماره ۱۲ و شکل شماره ۱۰ و ۱۱ نشان داده شده است.

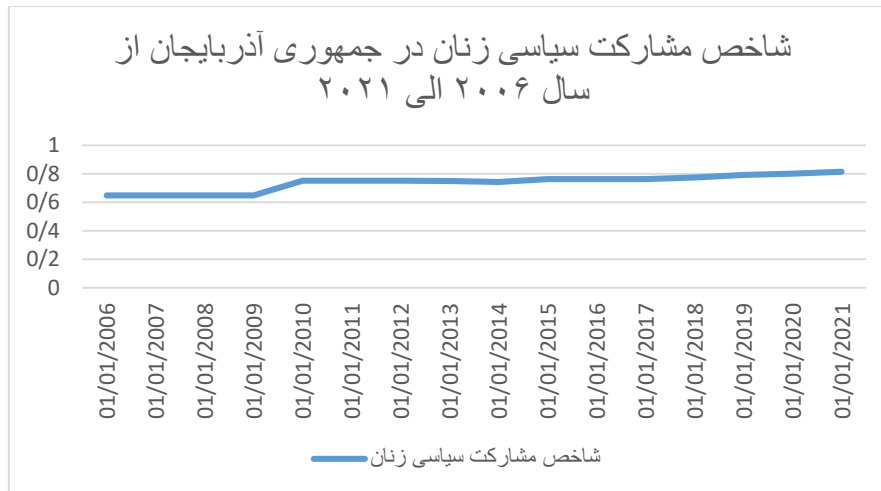
تاریخ	شاخص مشارکت زنان در جامعه مدنی در جمهوری آذربایجان	v2cldiscw	v2csgender	v2mefemjrn
۲۰۰۶	۰.۵۷۹	-۰.۲۱۵	۰.۷۷	۴۰
۲۰۰۷	۰.۵۷۹	-۰.۲۱۵	۰.۷۷	۴۰
۲۰۰۸	۰.۵۷۹	-۰.۲۱۵	۰.۷۷	۴۰
۲۰۰۹	۰.۵۷۹	-۰.۲۱۵	۰.۷۷	۴۰
۲۰۱۰	۰.۵۷۹	-۰.۲۱۵	۰.۷۷	۴۰
۲۰۱۱	۰.۵۷۹	-۰.۲۱۵	۰.۷۷	۴۰
۲۰۱۲	۰.۵۸۵	-۰.۲۱۵	۰.۷۷	۴۲.۲۷۳
۲۰۱۳	۰.۵۷۳	-۰.۷۷۷	۰.۸۲۷	۴۳.۸۱۹
۲۰۱۴	۰.۵۷۶	-۰.۷۷۷	۰.۸۲۷	۴۴.۲۲۲
۲۰۱۵	۰.۵۷۸	-۰.۷۷۷	۰.۸۲۷	۴۳.۶۶۷
۲۰۱۶	۰.۵۸۸	-۰.۷۶	۱.۰۲۸	۳۹.۸۵۷
۲۰۱۷	۰.۶۱۶	-۰.۷۲۶	۱.۱۳۴	۴۱.۶۶۷
۲۰۱۸	۰.۵۹۱	-۰.۹۶	۱.۰۳۵	۴۰.۸۳۳
۲۰۱۹	۰.۵۸۹	-۰.۶۵۵	۰.۸۵۲	۴۵.۶۶۷
۲۰۲۰	۰.۵۸۴	-۰.۸۴۵	۰.۸۵۲	۴۵.۶۶۷
۲۰۲۱	۰.۵۹۵	-۰.۷۴۵	۰.۹۹۳	۴۳

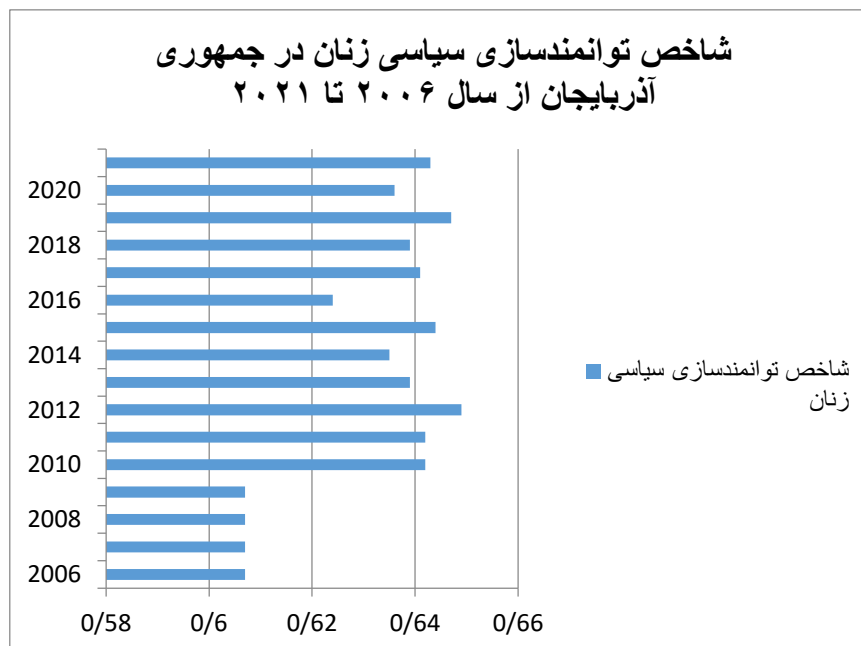
ج- شاخص مشارکت سیاسی زنان در جمهوری آذربایجان
 شاخص مشارکت سیاسی زنان در جمهوری آذربایجان از دو زیر شاخص توزیع قدرت بر اساس جنسیت و تعداد قانون گذاران زن تشکیل یافته است که در جدول شماره ۱۳ و شکل شماره ۱۸ و ۱۹ نشان داده شده است.

تاریخ	شاخص مشارکت سیاسی زنان در جمهوری آذربایجان	v2pepwrgrn	v2lgfernleg
۲۰۰۶	۰.۶۴۷	۰.۱۵	۱۰.۴۸
۲۰۰۷	۰.۶۴۷	۰.۱۵	۱۰.۴۸
۲۰۰۸	۰.۶۴۷	۰.۱۵	۱۰.۴۸
۲۰۰۹	۰.۶۴۷	۰.۱۵	۱۰.۴۸
۲۰۱۰	۰.۷۵۱	۰.۱۵	۱۶
۲۰۱۱	۰.۷۵۱	۰.۱۵	۱۶
۲۰۱۲	۰.۷۵۱	۰.۱۵	۱۶
۲۰۱۳	۰.۷۴۹	۰.۱۵۱	۱۶
۲۰۱۴	۰.۷۴۲	۰.۱۵۱	۱۵.۵۷
۲۰۱۵	۰.۷۶۳	۰.۱۵۱	۱۶.۸۱
۲۰۱۶	۰.۷۶۳	۰.۱۵۱	۱۶.۸۱
۲۰۱۷	۰.۷۶۳	۰.۱۵۱	۱۶.۸۱
۲۰۱۸	۰.۷۷۴	۰.۲۱۴	۱۶.۸۱
۲۰۱۹	۰.۷۹۲	۰.۳۴۲	۱۶.۸۱
۲۰۲۰	۰.۸۰۱	۰.۳۴۲	۱۷.۳۶
۲۰۲۱	۰.۸۱۳	۰.۳۴۲	

د- شاخص توانمندسازی سیاسی زنان در جمهوری آذربایجان

بحث و نتیجه گیری

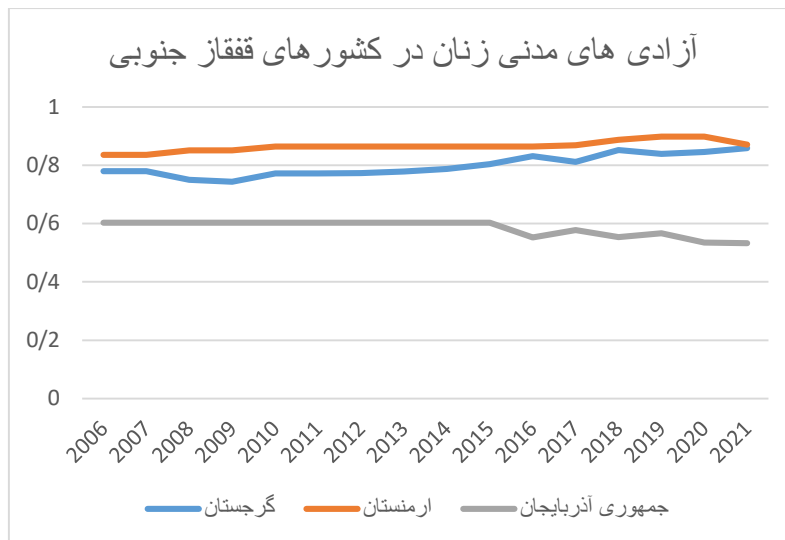
با توجه به اهمیت فزاینده ای که به توانمندسازی سیاسی زنان در محافل سیاسی داده می شود، نیاز به ارائه شاخص های قوی که تمایز و بهبود را در بین کشورها اندازه گیری کند، احساس می شود. در واقع، «به عنوان بزرگ ترین گروه امروزی که در سراسر جهان با موانع فعلی و تاریخی

برای مواجهه با مسائل سیاسی روبرو است، توانمندسازی سیاسی زنان بایستی به‌عنوان یک فرآیند اساسی دگرگونی برای سنجش و درک دستاوردهای کلی‌تر قدرت سیاسی در سراسر جهان تلقی شود. (۲۰۱۶، Alexander, Bolzendahl, & Jalalzai) با این حال، تحقیقات در مورد توانمندسازی سیاسی زنان، مانند سایر معیارهای توانمندسازی، در حال حاضر به دلیل فقدان اندازه‌گیری منسجم و گسترده با مشکل مواجه شده است. زیرساخت داده‌های موجود، محققان را مجبور می‌کند تا بین دامنه تحلیل و کیفیت شاخص‌ها تعادل ایجاد کنند. بیشتر تلاش‌ها برای اندازه‌گیری توانمندی زنان به ندرت در دوره‌های زمانی به اندازه کافی طولانی، برای تحلیل‌های طولی دقیق در دسترس هستند. علاوه بر این، رویکردهای غالب برای سنجش توانمندسازی زنان، مانند معیارهای GDI و GEM، به دلیل مشکلات اعتبار و پایایی مورد انتقاد قرار می‌گیرند و مهمتر اینکه در طول سال‌ها بارها اصلاح شده‌اند. شاخص جدید ارائه شده در این مقاله - شاخص توانمندسازی سیاسی زنان^{۲۴} (V-Dem (WPEI) و سه زیرشاخص آن چندین چالش را برطرف می‌کند. شاخص ما از لحاظ نظری به طور کلی بهتر از شاخص‌های موجود در قابلیت اطمینان و پوشش زمانی است. سه بعد فرعی امکان اندازه‌گیری دقیق و آزمون فرضیه‌ها را در صورت نیاز فراهم می‌کند. WPEI پوشش بسیار بهتری برای کشورهای با توسعه متوسط و پایین نسبت به شاخص‌های قبلی دارد. علاوه بر این، WPEI شامل شاخص‌هایی است که در زمینه‌های غیرغربی مهم هستند، چراکه عموم سایر شاخص‌ها متد غربی را الگوی خود قرار داده‌اند، به ویژه آزادی رفت و آمد خانگی، آزادی از کار اجباری، و حقوق مالکیت. (Sundstrom, Paxton, Wang, & Lindberg, ۲۰۱۷)

الف - مقایسه تطبیقی آزادی‌های مدنی زنان در کشورهای قفقاز جنوبی

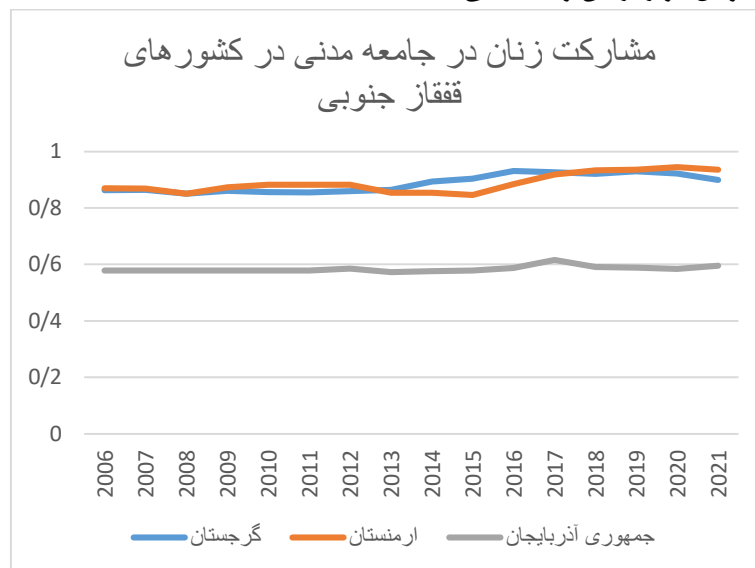
وضعیت آزادی‌های مدنی زنان در سه کشور قفقاز جنوبی در شکل شماره ۲۰ نشان داده شده است. همانطوری که مشاهده می‌شود کشور ارمنستان رتبه بیشترین آزادی مدنی اعطایی به زنان را در اختیار دارد، گرجستان در رده دوم و جمهوری آذربایجان رده سوم را به خود اختصاص داده است. اما نکته حائز اهمیت رشد منفی آزادی‌های مدنی زنان در ارمنستان در سال ۲۰۲۰ میلادی می‌باشد، همانطوری که می‌دانیم آغاز جنگ آزادسازی سرزمین‌های اشغالی جمهوری آذربایجان از ارمنستان نیز در همین سال اتفاق افتاده است، لذا شکست ارمنستان و از دست دادن سرزمین‌های اشغالی که منجر به وقوع چندین بحران سیاسی در ارمنستان شد، قطعاً در این مورد بی‌تاثیر نبوده است.

^{۲۴} Women political empowerment index

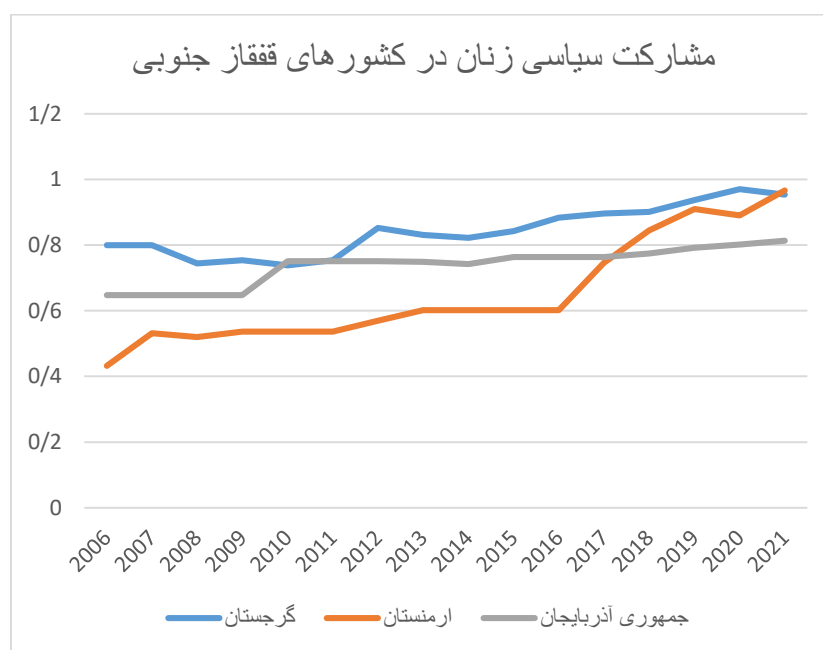
ب- مقایسه تطبیقی مشارکت زنان در جامعه مدنی در کشورهای قفقاز جنوبی

بررسی وضعیت مشارکت زنان در جامعه مدنی در سه کشور قفقاز جنوبی مطابق شکل ۲۱ نشان از حرکت یکنواخت این سه کشور می دهد، اما نکته حائز اهمیت پایین بودن رتبه جمهوری آذربایجان از دو کشور ارمنستان و گرجستان می باشد. شاید حکومت جمهوری آذربایجان از مهمترین عوامل موثر بر این وضعیت می باشد.

ج - مقایسه تطبیقی مشارکت سیاسی زنان در کشورهای قفقاز جنوبی

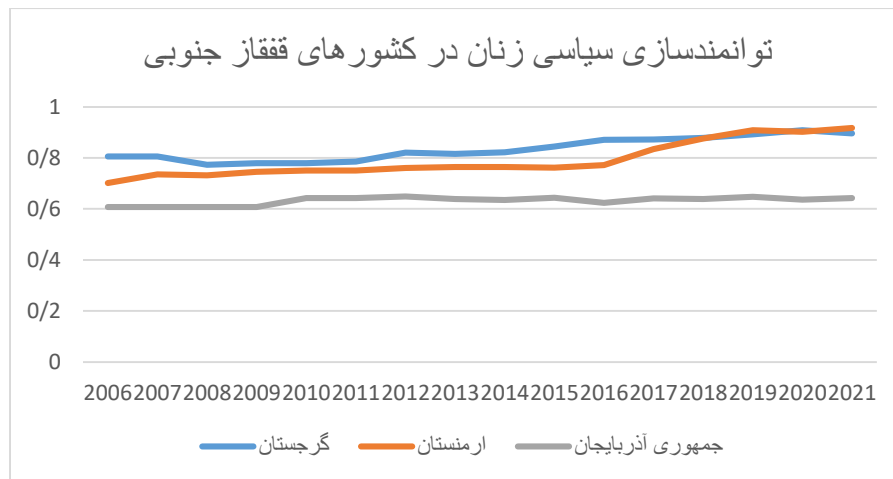
بررسی تطبیقی وضعیت سه کشور قفقاز جنوبی نشان دهنده روند روبه رشد وضعیت هر سه کشور می باشد که در شکل شماره ۲۲ نشان داده شده است. ارمنستان در سال ۲۰۱۷ توانسته جمهوری آذربایجان را پشت سر قرار دهد و در سال ۲۰۲۱ گرجستان را پشت سر قرار داده است و توانسته رتبه اول را به خود اختصاص دهد.

شکل ۱

د - مقایسه تطبیقی توانمندسازی سیاسی زنان در کشورهای قفقاز جنوبی

روند توانمندسازی سیاسی زنان در سه کشور قفقاز جنوبی در شکل ۲۳ نشان داده شده است. نکته حائز اهمیت حرکت بدون افت و خیز جمهوری آذربایجان در زمینه توانمندسازی سیاسی زنان می باشد، این کشور وضعیت خود را از سال ۲۰۰۶ تا ۲۰۲۱ در این حوزه بدون تغییر حفظ کرده است هرچند رشد قابل توجهی نداشته اما کاهش چشمگیری نیز مشاهده نمی شود. کشور ارمنستان روند رو به رشد خود را از سال ۲۰۰۶ آغاز نموده و در سال ۲۰۲۰ توانسته است علی رغم بحران های سیاسی داخلی و شکست در جنگ قره باغ، گرجستان را پشت سر قرار دهد.

References

- Hanmer, L., & Klugman, J. (2016). Exploring Women's Agency and Empowerment in Developing Countries: Where do we stand? *Feminist Economics*, 22(1), 237-263. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/13545701.2015.1091087>
- Mosedale, S. (2014). WOMEN'S EMPOWERMENT AS A DEVELOPMENT GOAL: TAKING A FEMINIST STANDPOINT. *International Development*, 26(8), 1115-1125. Retrieved from <https://doi.org/10.1002/jid.3050>
- Pemstein, D., Tzelgov, E., & Wang, Y.-t. (2021). *Evaluating and Improving Item Response Theory Models for Cross-National Expert Surveys*. Gothenburg: Varieties of Democracy Institute.
- Soraya, J. (2010, November). South Caucasia Regional Integration: Obstacles and Challenges from the viewpoint of the Islamic Republic of Iran. *Research letter of international relations*, 3(12), 169-198. Retrieved from http://prb.iauctb.ac.ir/article_524294.html?lang=en
- Alexander, A. C., Bolzendahl, C., & Jalalzai, F. (2016). Defining Women's Global Political Empowerment: Theories and Evidence. *Sociology Compass*, 10(6), 432-441. Retrieved from <https://doi.org/10.1111/soc4.12375>
- Arvate, P., SergioFirpo, S., & Pieri, R. (2020). Can women's performance in elections determine the engagement of adolescent girls in politics? *European Journal of Political Economy*, 70, 175-201. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2021.102045>

- Ataï, f., & Zangeneh, s. (2021). Socio-Political Empowerment of Women in the South. *Central Eurasia Studies, Faculty of Law and Political Science*, 14(1), 203-228.
- Awoa, P. (2022). Women's political empowerment and natural resource curse in developing countries. *Resources Policy*, 75, 142-165. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2021.102442>
- azerbaijan.mfa.gov*. (2021). Retrieved from [azerbaijan.mfa.gov](https://azerbaijan.mfa.gov.ir/): <https://azerbaijan.mfa.gov.ir/>
- Craven, N. M. (2000). *Women and human development : the capabilities approach*. New York: Cambridge.
- Dahlum, S., Knutsen, C. H., & Mechkova, V. (2022). Women's political empowerment and economic growth. *World Development*, 156, 200-219. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2022.105822>
- Fathi, Y., & Nabilrahimi, N. (2021). The role of electoral systems in women's parliamentary participation (comparative study: Afghanistan and Iran). *Bi-quarterly journal of comparative law*, 1(8), 283-308. georgia.mfa.gov. (2021). Retrieved from georgia.mfa.gov: <https://georgia.mfa.gov.ir/portal/GeneralCategoryServices/6559>
- Ghosh, S. (2022). Political empowerment of women and financial inclusion: Is there a link? *Social Sciences & Humanities Open*, 5(1), 50-75. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2022.100267>
- Islamic Republic of Iran Ministry of Foreign Affairs*. (2021). Retrieved from [Ministry of Foreign Affairs](https://armenia.mfa.gov.ir/portal/GeneralCategoryServices/6592): <https://armenia.mfa.gov.ir/portal/GeneralCategoryServices/6592>
- Khosravi, M., Deshayar, H., & Abtahi, S. (2011). How to empower women in the field of political decision-making in the structure of national and international decision-making. *Scientific Quarterly Journal of International Relations Studies*, 20(5), 99-132. Retrieved from http://prb.iauctb.ac.ir/article_524304.html
- Nazari, M., Hoseini, A., Emamjomeh, S., & Porranjbar, M. (2014). Investigating the relationship between socialization and political participation of women. *Women's Journal*, 9(1), 161-185.
- Sundstrom, A., Paxton, P., Wang, Y.-T., & Lindberg, S. I. (2017). Women's Political Empowerment: A New Global Index, 1900–2012. *World Development*, 94, 321-335. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2017.01.016>
- Tsjeng, Z. (2018). *Forgotten women: The scientists*. london: Hachette UK.
- (2021). *Varities of democracy*. Gothenburg: University of Gothenburg, V-Dem Institute.

A comparative study of women's political empowerment in South
Caucasus countries from ۲۰۲۱-۲۰۰۶ by a new global Index

Mohammad Shohratifar

Nader Bohlooli

Mojtaba Ramazani

Hosein Emari

A comparative study of women's political empowerment in South Caucasus countries from ۲۰۰۶-۲۰۲۱ by a new global Index. Political empowerment of women is a social process for the development and progress of societies and is increasingly recognized as vital to modern governments. Researchers and scholars alike see inextricable links between women's political empowerment and its outcomes for women, children, and society as a whole. In this article, a qualitative method with a comparative approach was used. This comparative study Has used descriptive-analytical method and the documentary method. The first step is the description of the studied phenomenon, which is represented in documentary studies, and the second step is the process of comparing and matching and extracting differences and similarities. The findings show the movement of the Republic of Azerbaijan in the field of women's political empowerment, this country has maintained its status unchanged in this field from 2006 to 2021, although there has been no significant growth, but no significant decrease is observed either. The country of Armenia has started its growing process since 2006 and in 2020, despite the internal political crises and defeat in the Karabakh war, it has managed to leave Georgia behind.

PhD Student in Public Administration, Comparative Orientation and Development, Bonab Branch, Islamic Azad University, Bonab, Iran.

Assistant Professor, Department of Management, Islamic Azad University, Bonab Branch, Bonab, Iran. nader.bahlooli@gmail.com

Assistant Professor, Department of Management, Bonab Branch, Islamic Azad University, Bonab, Iran.

Assistant Professor, Department of Management, Bonab Branch, Islamic Azad University, Bonab, Iran.